

М. І. Мандрыка

Завершення Літ

поезії
1970-1974

TOM
VI

M. I. Mandryka
SUMMER'S FAREWELL

P o e m s

diasporiana.org.ua

M. I. Mandryka

SUMMER'S FAREWELL

P O E M S

(1970 — 1974)

Volume VI

„ARS“

WINNIPEG, CANADA

1 9 7 5

М. І. Мандрика

Завершення Літа

П о е з і ї

(1970 — 1974)

VI

**Присвячується 100-літтю української столиці
в Канаді, місту Вінніпегу, і наступному
90-літтю автора.**

„ARS”

ВІННІПЕГ, МАНІТОБА

1 9 7 5

Copyright 1975 by the Author

Портрет на обкладинці роботи Д. Фарківця.

IMPRESO EN LA ARGENTINA

PRINTED IN ARGENTINA

William F. Perry

ЗАМІСТЬ ВСТУПУ

**Слово автора, М. І. Мандрики, на святі ювілею
його 85-ліття, 26 листопада 1971 року.**

Один з моїх авторитетних критиків, професор В. Кірконнел, підрахував, що я написав і пустив у люди тридцять п'ять тисяч рядків поезії. А я порахував, що я прожив на світі поверх тридцять одну тисячу днів.

Спитаєте: Чому я все те писав і ще пишу?

Моя відповідь: Я любив і люблю життя. Життя для мене — радість. Я любив і люблю Природу, весь Божий світ. А мені ще часом дорікають, що я люблю самого себе. Це правда. Я люблю себе, і я завжди казав і кажу всім: Любіть і поважайте себе. Той, хто не любить себе, не буде любити й поважати інших. Навіть Христос сказав: «Любіть ближнього як самого себе». В цьому є синтез розумного егоїзму з альтруїзмом. Далі, великий німецький філософ Кант признався, що найбільше його дивує й захоплює велич Всесвіту, зоряних просторів неба і рівнож велич Одвічного Морального Закону в душі людини.

Велич Всесвіту завжди чарувала мене, а Одвічний Закон Моралі став основою мого життя. Одвічний Закон Моралі, який дає нам змогу відрізнити Добро від Зла, наказує нам, примушує нас любити себе й шанувати. . . шанувати той безцінний дар, яким є життя. Той же закон наказує, примушує нас любити свою родину, свій рід, своє плем'я, свій народ. Він є основою, на якій творилися й творяться та існують окремі народи, нації. Він є основою патріотизму і тієї найвищої любови, яка стає, за Святим Письмом, найбільшою жертвою за друзі своя — жертвою життям.

Як я сказав, я любив і люблю життя, природу, Світ — в їх безсмертній красі. І тому я пішов за поетичним покликанням. Я не міг і не хотів боротися проти нього. Це покликання приносило мені ве-

лику радість. Ідучи за ним, я не був ніколи самотнім. Я оспівував красу і радість життя у всіх його проявах. Я оспівував красу Природи — вона для мене ж и в а . Це моя л і р и к а . А поряд з тим я пішов за наказом Морального Закону в моїй любові до свого н а р о д у . Пішов за огненним словом великого Шевченка:

Возвеличу малих отих,
Рабів німих.
Я на сторожі коло них
Поставлю Слово.

Шевченко поставив Слово на сторожі пригноблених і окрадених людськими правами, на сторожі окраденого й поневоленого українського народу. І він дав заповіт усім правдивим українським поетам на всі часи: служити своїм даром, своїм Словом, великим ідеалам свого народу, найкращим ідеалам людства. За ним пішов Франко — цей каменярь Слова. Леся Українка взивала: «Слово, будь мечем моїм!» За Шевченком пішли й ті поети, яких знищила московська жорстока рука — ЧЕКА. За ним ідуть і тепер в Україні.

Поетичне слово — це велика сила. Воно часто бувало й буває сильнішим за наукові та історичні аргументи, за історичну документацію. Поезія — це еманация, відблиск душі народу. Початок її — пісня. Поезія не є забавкою, виграшкою блазнів-легкодухів. Колись казали: «Поезія є мовою богів». А наш видатний науковець і богослов, Митрополит Іларіон (Огієнко), який наново переклав на українську мову Біблію, каже, що мовою пророків була поезія. Дійсно, в його перекладі Біблія повна поезії.

І тому і я поставив своє скромне Слово на сторожі свого народу, на обороні його соняшної душі, його гідності й величі.

Тому мої 35,000 рядків поезії я наповнив гомоном віків і сучасности: дзвоном княжих мечів Русі-України, криком половецьких і татарських навал, іржанням їх коней, ревом верблюдів і скреготом коліс під мурами старого Києва, Чернігова, Галицьких городів. Я наповнив їх співом козацьких шабель... громом гармат... лісіями визволення й перемог... і сльозами — морем сліз та ріками крові, пролітої через всю історію нашого народу — до останніх днів. Це моя поема «Симфонія віків», це моя поема «Мазепа», поема «Вік Пет-

люри», поема «Блаженні чистії серцем», яка присвячена мученикам за віру народу.

Деякі з моїх критиків думали, що я написав поему «Мазепа» одним махом, з нагоди «Мазепинського року» в 1959 році. А в дійсності я виношував в своїх думках і серці ідею цієї поеми майже півстоліття. Бо була затерта, затоптана пам'ять нашого великого гетьмана, придушена тяжкими каміннями ворогів української суверенної державности. Треба було вишукувати затерті сліди, чекати доки не розіб'ється залізна брама петербурзьких архівів, за важкими замками якої були поховані «мазепинські» документи. Як цареславний російський поет Пушкін з насолодою писав, сто років після смерті гетьмана Мазепи: «Пройшло сто літ... хто в горах пилу шукав би гетьмана могилу?», далі оспівував прокляття, яке всі ті сто років і до повалення останнього царя, виголошувала московська церква над душою Мазепи: «Лише в урочистій святині на рік один раз і понині собор в анфемі гримить».

Я щасливий, що дав українській історичній поезії «Мазепу», якого в ній до цього часу не було. Признаюся, що, пишучи цю поему, я боявся, щоб не померти, не докінчивши її.

«Симфонію віків» навів мені твір великого фінського композитора Сібеліуса. В його симфонії «Фінляндія» шумлять ліси, гомонять водопади, гечочуть гуси, пролітаючи над озерами — проходить історія його країни... Чому ж наші композитори не створили чогось подібного? Я чекав, бо вірив, що хтось з них дасть нам симфонію «Україна». Не дочекався. Тоді я написав свою «Симфонію віків», яка є властиво симфонією України.

Ще й досі дзвенять у моїх вухах залізні колеса, тяжкі колеса нашої історії. Дзвенять кайдани наших гетьманів — Полуботка, Самойловича, Кальниша... Проходять передо мною тіні замучених мільйонів народу... Не я вже буду про них писати.

І от оце мої п'ять томів — головні мої книги, — що лежать отут перед вами... Вони спокійні й мовчазні. Але вони наповнені піснями радості й щастя, гомоном великої Природи, музикою життя й стихій... бурями війн і революцій, ріками крові й сліз, огнями пожеж...

Це моя спадщина поколінням. Я кажу це сміливо,

бо все, що ми пишемо у вільному світі про Україну й для України, неминуче піде в Україну... Воно вже й тепер протікає туди.

Я щасливий, що маю цю спадщину і маю що залишити.

Японський поет, Міномото, який помер 750 років тому, написав таку прощальну поезію перед смертю:

Як я піду і дім мій спорожніє,
Сливо моя, що цвітеш над дахом моєї хати,
Не забудь весни...

Беру з нього приклад і кажу: Як я піду (але не скоро!), мої пісні, мої думки, залишайтеся живими в українських домах, в українських родинях, в українських серцях, в українських поколіннях!

Закінчую своє слово так, як я закінчив свою «Симфонію віків»:

Померлим Слава, а живим життя!
Минулому не буде вороття —
Прийдуть нові, невідомі ще дні;
І виростуть нові вже покоління,
Вже не такі, як ми, напевно ні,
Але з того ж дідівського насіння.
Угасне ненависть і рани заживуть,
І буде вільна й радісна людина,
І Божим раєм всі краї назвуть
Той край, що зветься Україна!

I. Lapis philosophorum

ДУМКА

Десь грають сопілки. . .
Регочуть десь на радіювих хвилях,
А ніч іде, як всі віки,
Через просторів незміримі милі.

А здалека, з космічних порохів
Ніхто не знає і ніхто не бачить,
Що на Землі гуде і сміх, і гнів,
Що на Землі і тішаться, і плачуть.

Сферичне тіло, вкутане в блакить —
Це все, чим є Земля в космосі.
В мірядах зір кудись воно летить —
Чи плачем ми, чи сміємося.

На нім ми в війнах, сварках, у вогнях,
Малі такі в амбіціях великих,
Збираємось ходити по зірках,
Самі ж не вміємо себе рядити.

А ніч іде. . . Десь грають сопілки. . .
Танцюють мертві, які ще не вмерли.
Земля летить, несе віків кістки
Туди, де Вічність шлях собі простерла.

25. I. 1971

БІЛА НІЧ

Не день, а ніч. Бо сонце спить в оселі,
І все ж не чорна — біла, біла ніч.
Десь місяць світить крізь вовняну стелю,
Що звисла свитою з небесних пліч.

Не може він пробити вовну рогом,
Щоб срібним запалитись сірником
І освітити на землі дороги,
Чи блиснуть з неба золотим серпом.

Буває це в зимі. . . Тоді відмінним
Здається світ. . . Без місяця і зір,
Він спить в гіпнозі, а хірург незмінний
І невідомий нам, з небесних гір,

Якого світ не бачить і не чує,
Його невидимо, таємно оперує.

12. XII. 1969

УПЕРТЕ СЕРЦЕ

Уперте серце закується в залізо —
Все перетерпить і переболить,
І не обійме й руки не візьме
У того, хто любить і хоче любити.

Уперте серце робить з себе в'язницю,
Замкне за ґрати і свою любов,
Любов — непокірливу й бурхливу птицю. . .
А дні минаються і не вернуться знов.

Але сказано у піснях, що кохання —
Це птах, що злине і втіче з руки;
Мине в самоті лиш ніч одна до рання,
І серце одімкне свої замки.

1. VII. 1970

СМЕРТЬ ІМПЕРІЇ

Імперія хилилась далі й далі,
Від того часу, коли став Ремзей*),
І там, де лорди й дюки засідали,
Засів всевладно родовий плебей.

І керма випала із рук онуків
Вікторії, володарки морів,
Щоб перейти в чужі бунтівні руки
Невінчаних царів і королів.

Світ зрушився. . . Підняв капраль зухвалий
Червоно-чорний прапор, як пірат,
Й ніхто не міг спинити, як бувало —
Ослаб імперський грізний маєстат.

На Сході бурилось криваве море
Від Балтики до хінських берегів —
Валив у праж основи і підпори
Культури світу темний дух віків.

Пішли розбоем внуки самураїв.
Валились Хіни. . . Й раптом вже війна.
Імперія, ослаблена до краю,
Стає до бою в самоті одна.

Тоді в останнє блисла вгасла зброя —
Приспавий дух імперії зродив
Її останнього вождя й героя**),
Щоб він зухвальцям шлях загородив.

Він переміг — великий і останній. . .
Історії обірвана струна:
В його сліди ніхто уже не стане —
Його труна — імперії труна.

11. II. 1970

*) — Ремзей Мекдоналд.

**) — Вінстон Чорчил.

АМЕРИКА

Америка...
Мовчить безсмертний Вашингтон,
Закований у мідь.
На троні мертвому сидить Лінкольн,
Прикований до трону...
На суд століть
Не встати ні одному.

Не встане з мертвих і останній,
Забитий кулею в розцвіті раннім —
щоб не було,
Щоб впали всі основи
І встало зло
На волохаті звіринні ноги.

Америко, це ти?
В чужому домі, ласа на чуже...
Це ти кігтями смерти
Рвеш душі з тіл... Невже
Бракує мудрости, бракує чести?

Великі вмерли. Ти сирота
На вулиці розпусти і зlodійств.
Виростай!
Мужній удруге, окуйся в мідь,
У мудрість мудрости
Твоїх молодечих літ.

10. III. 1970

ВІЧНЕ

Небо — безгрішна блакить. . .
Хмари — пух лебединий білий. . .
Хмари серця, що може наболіли,
Горем гірким накіпили,
Як зім'яті квітки
Лотосів білих.

Пливуть. . . Сонце показує шлях.
Десь там чекає їх грім. . .
Десь там сльозами-дощами впадуть
По полях і садах. . .
Умруть
З жалем німим.

Сонце показує шлях. . .
День по дневі прийде
по ночах. . .
Сонце над ними зійде
у свій час.

І воскреснуть вони зеленим зіллям,
Цвітом рясним,
молодим,
До нового весілля
На новому подвір'ї.

19. VII. 1970

ВЕЛИКИЙ ТКАЧ

Як заgrimлять з небес тяжкі гармати
І зашумлять діброви і ліси,
Тоді виходжу я за двері з хати
У храм стихій могутности й краси.

Дощі спадають срібними нитками
Великому ткачеві з синіх хмар.
Він тче полотна бурями й громами —
Полям і травам чародайній дар.

Любуюсь я, коли вітри зірвуться,
Вплітають в пряжу і свої нитки,
Сплітаються, у торочки беруться
І котять полем пасми і клубки.

Лишень як грім старий розірве пряжу,
А блискавки пересічуть верстат,
Нікому я, ані собі не раджу,
Зразить стихій великий маєстат.

5. X. 1970

ОКЕАНИ

Десь океани б'ються в береги.
Стільки води!.. Всю Землю затопити можна,
Щоб не лишилося на ній ані ноги. . .
І все ж зробити цього неспроможні.

Підвестися могутніми грудьми
З свого глибокого важкого ложа,
Щоб вдарити водяними крильми
По всій Землі, хоч і хотять — не можуть.

Стільки води! Не видно берегів,
Необраховані, безмежні милі,
Піднятися угору хоч напів,
Напів верстви вони не в силі.

Як океани б'ються в береги,
Так і народи, гноблені чужими,
Піднять не можуть власної ваги,
Щоб вдарити на тих,
Які тяжать над ними.

12. I. 1971

БЕЗСМЕРТЯ

Як червоніє ще щось — це рябина.
Вже доцвіли дерев'я і квітки,
І осипаються золоті листки —
За дар життя землі земна данина.

От вже прийшли і лікарі-морози,
Щоб запускати снотворні голки
В серця троянд, бегоній, туберозів,
В живий ще цвіт, в зелені ще листки.

Покірливо, без сліз і голосіння
Схиляються вони до ніг, падають.
А на весні, з їх спілого насіння,
Прийдуть їх діти й пишно розцвітуть.

Їм не дано ні сліз, ні дару мови;
Вмираючи не просять, не кленуть. . .
То ми ломаємо життя основи,
Шукаючи дарма в безсмертя путь.

16. X. 1970

СЛОВА ПОЕЗІЇ

Слова самі не впадуть на папір,
Як кажуть, що папір усе приймає,
Вони душі поетової твір,
Коли душа ридає, чи співає.

На біле поле падають слова,
Дзвенять скрипками, чи плачем кларнета,
І пісня родиться на світ нова,
А композитором — душа поета.

На білім полі залишають слід,
Кладуть на ньому символами звуки,
Щоб чули ті слова із роду в рід
Й пра-правнуки, не тільки-но онуки.

Самі слова не впадуть на папір,
Коли вони не є поета твір.

10. X. 1970

МЕТАМОРФОЗА

Коли безжалісно розточать Землю люди
Й не зацвіте вона вже більше, як колись,
Одвічний Суд на смерть її засудить,
А Божя воля скаже: «Розлетись!»
І вибухне Земля — страшний ударить грім,
А Місяць трісне, як гарбуз дозрілий,
І полетить навколо Сонця він,
М'який, як віск, і все ж ще не згорілий.
Він понесе, не знаючи, на крижах
Послід Землі, що з порохів впаде:
 Насіння зел, людей,
 Звірів зачаток хижих,
Що в час, далекий час, на Місяці зійде.

— — — — —

Землі не буде вже. . . Хвости комети
Літати будуть з неї на віки.
На Місяці ж його нові поети
Будуть складати оди їй, сонети,
Свої фантазії-думки.
Шукатимуть у ній життя розгадку:
Куди летить і звідкіля,
І не прийде ніколи їм на гадку,
Що це колись була давно Земля.
Що й ми були, як і вони, фантасти —
Безсмертям тішили себе на ній,
Співали про любов і вічне щастя,
І от не стало нас, не стало і Землі.

7. XII. 1970

РІК 1971

Він втік... Старий хороший рік.
Упав з Землі —

Земля летить без нього.
Рахує дні нові наївний чоловік...
А в дійсності не сталося нічого.

Бо на шляху, яким летить Земля,
Малого признаку немає —

Ні дерева, ані паля, —
Ніщо років не відзначає.

— — — — —

Під стріхами сплять тихо горобці,
Рогатий Місяць перекинувсь долу,
І вийшла Ніч у золотім вінці
Оглянути зірок шовкове поле.

Земля ж летить...

Старий хороший рік!
Життя процесу символічна міра —
Вже відійшов від нас навік...
І в рік новий
Цвіте надія й віра.

2. I. 1971

СОСНИ

Стоять і мерзнуть сосни під вікном.
Це все мої кохані й вірні діти.
Я їх садив колись давно, давно,
Тепер зросли і вбралися у віти.

Ніби вдяглися в пишні жупани,
Хоч і старі уже, а все ще гожі.
З пташками, вітром гомонять вони
І все стоять у мене на сторожі.

Сторожа вірна. Їй не утікти,
Та і самі не хочуть покидати.
Мені шепочуть: «Не втікай і ти.
Не бійся й ти проти бур стояти!»

Вони шепочуть: «Не лякайся громів,
Громи пройдуть, минуть — ми переможем.
Ти можеш й сам перемогти — ми ні,
Без тебе навіть жити ми не зможем.

Без тебе інші загостять до нас,
Чужі, лихі з пилками, сокирами.
Підріжуть нас вони під корінь враз
І вчинять неправдивий суд над нами.

Зрівняють землю, глибоко зоруть,
Де ми були, де ми усе стояли,
І мертвим цементом її заллють,
Щоб навіть і трава не виростала.

І тут, де ми у тебе під вікном
Гойдаємо живі зелені шати,
Вони до неба здвигнуть скелетон
На мертвому ґрунті мерцем стояти.

І згине наш тоді навіки слід
На цвинтарі залізних пірамід.

31. I. 1971

ЕПІЗОДИ

Я жду вісток, а їх немає...
Між нами, — скажеш, — епізод.
Та все життя себе складає
Із несподіваних пригод —
Із епізодів... Дні за днями —
Це фільми на живім екрані.

Майстрами фільму — Серце й Час,
Що нами грають їхні драми,
Та і не тільки нами,
А й для нас.
На світовій арені
На всі вітри відкритій сцені.

— — —

На сцені, вільній всім вітрам,
Представлення ідуть безперестанно.
Творці комедій, водевілів, драм
Серця, що зустрічаються спонтанно.

Із епізодів твориться життя,
Із епізодів родиться кохання.
І не буває часом вороття
З його воріт
Добра і Зла пізнання.

12. II. 1971

СЕРЦЕ СТАНЕ

Серце стане, і ніхто не зрушить
Його з місця — ридай, не ридай!
Кажуть: в Суд душа з'явиться мусить,
З Суду піде у пекло, чи в рай.

Візьмуть тіло ті, що ще не вмерли,
Занесуть, закопають в землі —
Суд природи наказує: вмерлих
Віддавати огневі, чи тлі.

І кінець,
хоч людина не хоче
В це повірити. . . не хоче ніяк.
Вона вірить в химери пророчі,
В безконечність свою так, чи сьак.

— — — — —

В'януть в осінь квітки — ми насіння
Рік від року збираємо з них,
Щоб весною нове покоління
Посадити на могилах їх.

І коли дощі над ними плачуть
І співають попами вітри,
То їх сльози — не жалі гарячі —
Творчий засів нової пори.

21. IV. 1971

ПОКЛИКАННЯ ЧЕНГІЗ-ХАНА

Одвічний мовив:

«Загине земний світ,
Як не пішло нового Ченгіз-хана.
Нехай зітне наук отруйний цвіт
І чоботом на ньому стане!

Нехай зруйнує університети —
Біохемічні капища жерців,
Пройде по них ognями Магомета
І винищить руїнних мудреців.

Поб'є дослідницькі змії-реторти,
Дослідчих розчинів їх сулії,
Компютери, рахунків їх рекорди
Зітре навсе, навсе з лиця Землі.

І спинить плідність мишачу людини,
Що заливає земні береги,
Мечами гуна й сарацина
І копитами кінської ноги.

Бо розуми втопилися у багнах
Розпусти й розкоші, що світ не знав,
І геній свій людина тратить марно,
На згин життя, яке я дарував.

Нехай ognями знищиться дочиста
Продукт кривих умів і блудних рук,
З моїх садів і вод моїх пречистих
Багно розтління і отруйний бруд.

Тоді із решт зійде нова людина
І візьме Землю до невинних рук,
І там, де світ старий загине,
Збудує храм новий нових наук».

12. III. 1971

СКРИПКА

Все здавалось, що на скрипках грають
Лишень підлітки, а не мужі.
Грав на дудках фавн колись, як кажуть,
Та сучасності фавни чужі.

А от скрипка і музика сивий,
Муж поважний і батько дітей.
Перед ним народ, як море сине,
А він скрипку тисне до грудей.

Відправляє смичком літургію,
Всіх ангелів скликає з-за хмар;
Плаче гірко, кличе Єремію,
Блудить в пущах, як колись Агар.

Враз затихне... Шумом пшениць спілих,
Воркотінням, сріблестим дощем,
Розіллється в серцях оп'янілих,
Їх напоїть сміхом і плачем.

Знову раптом ударить в гармати,
Аж громами затремтить земля...
Стануть душі рятунку шукати
У розпуці в небесних полях.

Їх врятують без молитви слова,
І від грому й тортурів війни
Ота ж скрипка Гайфица*) соснова,
Та чотири на скрипці струни.

Защєбече вона солов'ями
І розбудить сади і поля,
Защумить степами і лісами,
Як весною в розцвіті земля.

Ота скрипка,
тесана з сосни,
Та чотири
на скрипці струни.

23. IV. 1971

*) Яша Гайфиц — славний скрипаль.

ДИНОЗАВРИ

Одіння за одінням скидає з себе світ —
З душі і тіла. . . І голим, без сумління
Стоїть перед очима Розуму,
Духу очима стоїть.
Не відчуває вже сорому,
Не різниться від тварини нічим.

Ще живиться минулого трудами,
Минулого їсть хліб,
Минулого вживає храми,
Обертаючи в хлів.

Коли ж поїсть усе,
Розвалить всіх віків надбання,
Наступить день жорстокий і останній. . .
Ніщо вже не спасе!

— — — —

Сто вісімдесят мільйонів тому літ
був інший світ.
Були панами динозаври —
Царі і королі
На всій суцільній ще Землі,
Хоч і не вбрані у корони і лаври.
І сталось щось трагічне, неймовірне
По всіх просторах, незміряних й незмірних:
Хтось їх погнав,
як Немезиди приречені жертви,
В долини рік, в долини смерти.
Збігалися вони до рік стадами,
Ніби на зови труб,
Ніби на Страшний Суд —
сотками, тисячами
І купами на купках
злягли трупом.
Пройшли віки. . .
Залишились лишень кістки.

— — — —

Так вийнята була з життя тварина,
Засуджена на небуття,
за невідомі нам провини,
Законом Міри і Ваги. . .

І чи не ляжуть на кості динозаврів,
на ті ж їх смерти береги
Мільйони «гомо-сапієнс»
кадаврів?!

20. V. 1971

ПО МЕНІ

Мені вже байдужé
Настав світ розпусти й дурноти.
Але не мій уже.
Ватагами проходять готентоти,
Когорти санкультів,
Скоромохи перехожі,
А я стою у придорожжі.

Це вже не ми,
Ані сини, ані онуки. . .
Бо дбали ми, щоб быть людьми
В проміннях розуму й науки.

Ми мали Сонце — їм його не треба.
Їх навіть зір не зводиться до неба.

Мені вже байдужé. . .
І я не буду бачити розплати.
І їх ніщо не збереже —
Ні їх брудних одінь, ні їх голів патлатих.
І все ж, одначе, жаль мені,
Дарма, що байдужé:
Нехай же дух мій по мені,
Наші канони збережé.

28. VIII. 1971

МОЖЕ Й Є

Перескакують дні через ночі,
Як крізь темні, широкі рови;
Не зважають на мрії пророчі,
Божі ласки і Божі гніви.

І летять, але все на припоні,
Коло Сонця кругом і кругом.
Їх жене, як джокей гонить коні
В гіподромі цупким батогом.

Хто жене і хто грає на тому?
Навкруги безконечна пільма;
Дні летять у колі гіподрому...
І нікого, нікого нема!

Може й є. Ми не бачим, не чуєм —
Слабі очі, щоб бачити все.
Той, хто світом безмежним керує,
Нас — пилинку — в долоні несе.

25. VI. 1971

ВІТЕР І КВІТИ

Кивають головами квіти,
Когось вітають — я не бачу.
То ходить поміж ними вітер —
Коханець пристрасний, гарячий.

Він може їх усіх кохати,
До серця пригортати разом.
І ніхто того не побачить,
Не назве його ловеласом.

Що без вітру та без сонця квіти?
Порохи покривають їх зелене листя.
Будуть нидіти вони й хворіти,
Осипати пелюстки барвисті.

Ходить поміж квітами вітер,
Вітер пристрасний, гарячий,
Обнімає і цілує квіти,
А ніхто, ніхто того не бачить,
Бо такі ми, такі ми незрячі.

22. VII. 1971

БЛАЖЕННЕ СЛОВО

Ти мовчиш, а світ увесь в розмовах
І день, і ніч. Ніби ніхто не спить.
Ждуть люди див: заглади, чи обнови,
Лише Одвічність, як і ти, мовчить.

На Місяці вже їздять астронавти,
Шукаючи небесних таємниць —
Не золота, як давні аргонавти,
Але ключів до відкриття скарбниць.

А на Землі і смерть, і кров, і муки,
Бангелльське плем'я косить Пакістан —
Кашмирський тигр, гірська звірюка,
Хоч зветься гордовито Аг'я Хан.

Стоїть в Нью Йорку вавилонська вежа,
Як вулик із червою мотилів,
На ньому ще золочена одежа,
Але нектар ідей вже дідько з'їв.

Колись вона була фортеця світу,
Ніби зродився світовий титан,
Тепер, на глум, стоїть вона, як смітник,
Де віку доживає каплун Ю-Тант.

Та світ не спить: ножі і кулі в моді,
Гармати гавкають (Ю-Тант мовчить)
І в Африці «вдержавлені народи»
Показують, як треба «в дружбі» жить.

Замовкла щойно вдушена Біяфра,
Король Марокко вішає свій штат,
А у Судані араба і каффа
Кладе під ніж свій автохтон-араб.

Подивишся на світ холодним оком —
Це вже не суєт всіх суєта.
Подивишся, зідхнеш хіба глибоко
І скажеш гірко: «Красота! Красота!»

Ти не мовчиш уже... Блаженне Слово!
Воно, як дощ, на спраглу землю нив.
Воно — надхнення віри і любови,
Щоб сумнів нас ніколи не зломив.

МАРНОТ МАШИНА

Радію я, що день марнот за мною,
Як вже лежать снопи подій пожатих —
І я стою — герой на полі бою
З мечем в руці над лавами потятих.

Чого ж радіти?.. Кожний день відбутий —
Видатком є із днів моїх комори,
Червінець ще один золотокутий
Упав у Вічності бездонне море.

Бідніють скарби днів. Десь недалеко
Той час — комора спорожніє днями,
Годинник Вічності проб'є здалека
І впаде в безвість мій день останній.

Тому спини. . . не дні — марнот машину,
І кожний день зроби не днем, а днями.
Звільни від пут божественність людини,
Вітай в світах крилатими думками.

26. VI. 1972

ХРАМ СОНЦЯ

Я один. Зійшло Сонце для мене,
Цвітуть рожі для мене в саду,
Шелестить мені листя зелене,
Коли лісом кленовим іду.

І відкриті мені всі дороги,
І далекі, і близькі шляхи,
І не знає вже серце тривоги,
Ні страху за незнані гріхи.

День, як храм. Храм широкий, великий,
Храм надхнених хоральних пісень,
Перед небом у Вічність розкритий,
Повний щастя і радости день.

День, як храм. Та я сам в тому храмі
І чекаю тебе коло брами.

9. VII. 1972

ПОХОРОН*)

Уже нема. . . Мов не було ніколи.
Народ пливе на похоронний дзвін.
Він у труні. . . Угрузло в мітру чоло,
І ризи, і хрести. . . але не він.

Смерть зникла з ним, як тать. У домовині,
Під мітрою у ризах тлінь німа.
І спів хоральний вопіє в пустині,
Щоб він почув. . . Його ж давно нема.

Прощальний спів, без зайвих сліз ридання,
Свічки і ладан, ревні молитви. . .
І вже на цвинтарі над ним в останнє
Схиляються церковні хоругви.

А потім все увінчує трапеза,
Де тон дає живий голодний рот
Аматорів відбутої імпрези,
І вже кінець марноті всіх марнот.

26. IV. 1972

*) Блаженного Митрополита Іларіона.

МЕМЕНТО

Не йди, забувшись, до кінця дороги.
Спинись, як сонце перейде дугу.
Не вечір ще, та чують втому ноги. . .
Спинись, щоб зберегти снагу.

У ранню осінь сонця ще багато,
А пізня осінь майже вже зима.
Може прийти останній день до хати,
Тоді рятунку не шукай — нема.

Закінчиться дорога передчасно,
І будеш плакати пізніми слізмами,
Що не спинився в дні хороші, ясні,
Що кращими були, за дні весні.

31. I. 1973

ХМАРОСЯГ ПИЛИП

На горі ти сама, як билина.
Дім, як скрипка велика, гуде,
А «Пилип» піднявся в небо синє,
Де був сад-виноград, і все жде.
Кого жде? Свое щастя з загину?
Своїх літ із марноти марнот?
Повороту у рідну країну?
Чи громадської праці й чеснот?

Він стоїть, повний люду чужого,
Що про нього ніколи й не чув.
А для нього самого нічого,
Мов ніколи не жив і не був.
А був сад, спіли яблука й сливи,
Виноград ґрона плів деревам,
І Пилип поміж ними щасливий
Походжав, як в Едемі Адам.

Він стоїть — хмаросяг піднебесний,
Занімілий в залізній броні,
А Пилип — тлінь убога тілесна
Дотліває за містом в труні.

4. VII. 1972

MEMENTO MORI

I

Чого сваритися
Коли приходить час останній?
Настане:
Затруєння Землі —
грунтів, повітря й океанів,
І дихати не буде чим.
Води напитися не стане
І, замість хмар, отруйний дим
Захмарить Землю. . .

Зникне, згине
веселе птаство,
вимре звір.
Занидіють потоки з гір,
І в морі риба вже не зрине. . .
Усе живе загине.

II

Умре Земля. В її орбіті
літати буде вже мертвець
З іще мертвішим сателітом.
І буде це життя кінець.

III

Пощо сперечатись? Не стане
Ані великих, ні малих держав.
Вся людність, як трава зів'яне,
Яку зв'ялив, спалив пожар.
І б'є вже час. . . Вже є рахунок:
Сто літ, і смерти поцілунок.

IV

Сто літ. . . Патлаті парубки
І голоногії дівчата,
Політики, учені хробаки
І грошолюби плютократи,
Як в час потопу звірина,

Тоді зберуться во-єдино
На острівку, що ще не сплинув
І не пішов іще до дна,
Спасати Землю від загину.
Зберуться, щоб усе забути
Перед останнім:
Бути, чи не бути.

V

А що мені?.. Мій корабель проплине:
Він жде мене, живий ще океан.
Любив я степ його зелено-синій,
Де значив слід Фернандо Моггилан.
О, слава вам:
Фернандо, Кук,
Васко де-Гама
І всі дослідники морів і океанів!
Відкрили людству скарб ви на віки,
Скарб дорогий у вічній Божій скрині. . .
А нині. . .
Розпутники і лиходії
Відбили всі замки
І скриню віддали злодіям.

Та що мені?.. Я вже часу не маю —
Мій корабель напевно вже чекає.
Мій корабель напевно відпливе,
Доки Земля здорова ще живе.

16. VII. 1972

ВНОЧІ

Настане ніч — думок, мовчання,
Коли звірі і люди сплять.
Та й будуть спати так до рання,
І буде ніч уся мовчати.

Закрити треба «телераму»,
Крикливі радіо уста,
Настав, щоб спокій, як Нірвана,
І думки маестат настав.

Тоді без пашпорта і візи
В дорогу думкою лети,
Крізь танці смерти і заліза,
В давно зруйновані світи.

Відкинь свій вік в тисячоліття,
По давніх вулицях пройди,
Над Нілом, крізь пальмове віття,
Над Тигром, де був рай колись.

Або в Сократових дорогах,
Чи по Назонових стежках.
Хоч не побачиш з них нікого —
Де був їх слід — лишився прах.

А доки сонце не зійшло ще,
Лети в майбутнє — в царство мрій,
Де море чистих вод полоще
Незнані береги надій.

Ніхто кінця не визнає світу —
Не досить розуму й крилець —
І будучність, від нас закрити,
Найбільший не вгада мудрець.

Лише припущення: В космосі
Земля літає без мети,
На ній вже сивіє волосся
Й слідч старої наготи.

І вже пророчать песимісти
Загладу людській комашні,

Дарма, що думають посісти
Увесь всесвіт в будуччині.

А я? — Не вірю я пророкам
І космогонам в той же час,
Бо не добачить людське око,
Що справді десь чекає нас.

Лечу в майбутнє приманливе,
Будую храми і двірці,
Де мусять бути всі щасливі
І всі поети й мудреці.

3. VIII. 1972

ГАРМОНІЯ

Не плачемо — регочим, сміємось,
Радіємо життям,
Але часами хтось,
Як бомба, вибухне чуттям,
І зразу стрічка зіпсувалась...
Ніби у скрипаля струна,
В момент екстазу обірвалась,
Із чотирьох одна.
Одна струна,
А музика уже не та.
Гармонія згубилася в тривозі,
Хитнувся такт —
І вже не сміх, а сум і сльози.
Чуття...

Гелика річ чуття.
Могутня чудодійна сила,
Якою нас Одвічність наділила
Без винаходу і відкриття.

Але на дверях її схову
Поставте вартові слова:
«Тут бомба вибухова!»

26. I. 1973

ВІДЛІТАЮТЬ ДУШІ

Відлітають душі... і пташки.
До цвинтарів везуть тіла бездушні,
Де реквієм виспівують дяки,
До смерти і життя дають байдужні.

Летять пташки у вирій від зими,
Бо йде вона: вже Осінь трусить листя
І в'януть трав обриси й килими,
А сірий дощик все хлище та хлище.

Плащі вдягайте, щілини в хатах
Замазуйте; вставляйте вікна, двері,
Щоб не напав на вас відчай і страх,
Коли Зима загостить на вечерю.

Ви знаєте самі це — і не гірш;
Ви загнуждаєте саме зимище,
Як наберетеся відваги більш,
Щоб вас воно возило по сніжищах.

І так у святах, та у будні дні
Ми доживем до великодніх ферій...
А там новій і молодій Весні
Відчинимо свої гостинні двері.

А щодо душ, то йдуть вони за світ.
Не вернеться до них Весна ніколи,
Лишень підсніжників весняний цвіт
Вкриватиме щорік померлих поле.

24. IX. 1972

ЗАКОН І ОМАНА

Плакало небо — народжувавсь місяць.
Сніг упав з хмар і розстав по землі.
Ноги й колеса сніг у землю місять...
В мороці сірім летять кораблі.

Деякі з них, що гримлять небесами,
Впадуть униз і загинуть в огнях.
Душі убитих полинуть з огнями
Знову до хмар, на покутний їх шлях.

Люди не дбають — «Як жити, так жити!»
Вже залізниць не хочуть і коня.
Тяжко без крил їм землею ходити —
Часу немає... Шкода говорити:
«Впадуть не всі, не всі згинуть в огнях.
Жити, так жити!»

Місяць новий народився на небі.
Сніг упав з хмар, і розтопивсь по землі.
Знає «Хтось» краще, чого людям треба,
Краще ніж плебс, мудреці, королі.

Місяць новий народився в туманах.
Вже в ритуалі зірок океан.
Вічності діє Закон і Омана —
Людам містичний небесний екран.

6 — 8. III. 1973

МОЇ ДІВЧАТА

Мої дівчата — білі й смагляваті,
А також чорні... Тільки підкрути
Магічний ключ — вони вже в хаті
Через усі простори і світи.

Люблю їх спів надхненний, мелодійний,
Майстрів великих музику богів.
Люблю їх спів — продукт дорогоцінний
Культури людської усіх віків,
Науки, вишколу до вродженого дару
І праці над собою день-у-день,
Щоб ми раділи, плачучи, у чарах
Хвилюючих божественних пісень.

З кінців землі, з яких, ми не питаєм,
Я слухаю; вони всі при мені.
І хто вони — чи знаєм, чи не знаєм —
Всі друзі дорогі і їх пісні.

Але коли рука якась злякає,
Сполохає вульгарницьким жестом,
І в хату прилетить криклива зграя
Вороння чорного, як напад і погром,
Я повертаю ключ магічний в мертвий кут,
Щоб цього галасу дівочого не чути.

19. III. 1973

ПІШЛИ ЛЬОДИ

Пішли льоди. . .

Той рік вони приходили з дощами,
Піднявшись з землі в отари хмар;
У зимні стужі сипались снігами,
Лютуючи, як напади татар.

Ідуть льоди. . .

Вертаються в озера й океани,
В дорозі таючи в потік води,
Неначе й не були льодами.

Вертаються вони у рідну сферу,
Свій початок, ніби у небуття,
Щоб знов родитися туманом в атмосферу
Й проходити щорічний цикл життя.

Пішли льоди. . .

Так люди йдуть з народження до смерти,
Від початку свого і до кінця,
Проходючи свої питомі верстви,
Щоб повертатися у небуття,
Шукаючи безсмертя.

27. III. 1973

МАРНОТА МАРНОТ

I

Марнот марнота. . . Дні за днями.
Гудуть дроти. Співає електрон.
Повітряними кораблями,
За ескадроном ескадрон,
Летять мільйони. . . Хто на Захід,
А хто на Північ, Південь, хто на Схід. . .
Газовим пензлем отруйний знахід
Випишує між хмарами свій слід.
І всі спішать. . .

Не мають часу. . .

Біжать, біжать
на перегін,
Як оленів сполоханий загін
Під ними у степах.
Коли ж впадуть — всі гинуть зразу —
І люди, і їх срібний птах. . .
І все вже тлінь. . .
Тоді марнотам, поспіхам Амінь.

II

Лишень огарки тіл і ребра,
Як динозавра — велетня віків,
Та шмаття і знаряддя дебри —
Останки жалісні мерців.
Умер залізний птах
І люди в недоспіваних літах.

III

Де олені розбіглися навколо,
Ховаючись від зору літаків,
Ще степ стоїть неораний ніколи —
Добро і спадок прадідів й дідів.
Та вже іде на нього нерозсудний,
Руїнний рід марнотами марнот,
Засліплений у розкошах облудних,
Озброєний в науку ідіот.

IV

Глибокі свердла вертять земну кору,
Оре машина і стогне земля.

І вже не степ і не рілля —
Олив'яне бездушне, мертве море.

І вже не річка — чисті срібні води,
Не птаство водне голосне,
Не храм безсмертної природи —
Покинута труна,
Як смерть сама сумна.
Бо річку і життя в ній вбито...
До неба вопіє її корито.

V

Живу я в замку...
(Не барон феодальних віків —
в атмосфері модерних часів).
Любив я змалку
І сад, і ліс, де Фавн і Пан,
І навіть дикий лан
Квітучих будяків.

Люблю я і тепер, як і тоді,
Смереку, клен і ясен,
в'юнкий виноград
І білий лотос на воді;
Мої хороші дерева шумливі
І птаство бистрокриле й щебетливе,
Що посідає мій ліс і сад.

VI

Над річкою мій сад. Недалеко
Від нього місто... Небезпека!
Але все ж мене
не досягне.

Лишень антена,
Невтомний обсерватор,
Приносить нічно і денно
Марноту світову
до мене в хату.

Живу я в замку...
Звірі і птахи стережуть
Його від ранку і до ранку,
Щоб не прийшла
із міста каламуть.

1. IV. 1973

ПСИХІКА ЮРБИ

Паталогічна психіка юрби. . .
Хто розгадає наших днів енігму:
По всьому світу бороди й чуби,
Що враз з'явилися без парадигму.

Бож не було ні школи, ні зразків,
Ні до мундурів військових набору,
А як гриби, вночі після дощів,
З'явилися мільйони новотворів.

Спитать би психіатрів, та дарма:
Фантазіям їх немає міри.
До їх науки віри ще нема,
До їх порад також немає віри.

Рефлекс-психологи, всі разом
Не спромоглися розв'язати тайни —
Громади людські пруть своїм шляхом,
Чи доріжками ірраціонально.

Мімікрія — сліпий двигун юрби,
Миткий творець бездушних епігонів,
Витворює без труду й боротьби,
«Ісусів» і «Распутіних» мільйони.
Мужчина зник — прибрав себе в Ісуса.
Вже більше жінка він, тільки вона
безвуса.

В свій час іний паталогічний псих
Прийде з ідеєю уже новою
І пожене великих і малих
У інший кут слухняною ордою.

3. IV. 1973

TEMPUS FUGIT

Здається, що писав,
Чого ж папери білі?
Дні ж не стоять:
Земля зазеленіла,
Громи громлять. . .

А так недавно ще була зима.
Дні пролетіли — їх нема.
І вже не буде. . .
Везуть себе
на цвинтар (один другого) люди,
Чи по черзі, чи й без черги. . .
Вмирають люди й їх боги.
Вмирають, не розгадавши
Таємности життя, що буде завжди.

Дарма штурмують космосу простори,
Пульсації небесних тіл,
«Квассар» знаходять серед зір,
Зір трупи чорні й новотвори.
Короткі руки, як і людський вік. . .
Бо до Землі належить чоловік.
А безконечність далека і незнайна,
Як і Премудрости одвічна тайна.

5. VI. 1973

СВЯТІ

Повиходили з церкви святі,
Посідали на призьбі убогі;
Журитися стали: тяжко терпіть
Безконечне життя таке довге.

Ні весни, ні літа, ні зими;
Ліпше б померти удруге,
Як не жити між живими людьми
І не мати недруга, ні друга.

Так умерти, щоб вже і не встать,
А заснути незбудними снами
І не чути нічого й не знать,
Що було і що сталося з нами.

Раптом ангел гукнув у трубу,
Усі встали, щоб іти до збору.
Зачинив він золоту обору,
Замкнув ключами святих юрбу.

А за муром, в кущах винограду —
Там дівчата і жінки святі
Не знаходили собі розради
У оборах й брамах золотих.

Затрубив їм ангел безтілесний:
«Вже на Землю нема вороття.
Заслужили ви ласку небесну —
Безконечне і вічне життя!..»

Та дарма! Їм хочеться до смерти
Мати радість, і сльози, і сміх.
А тоді вже удруге померти
За кохання найсолодший гріх.

14. VII. 1973

ХАРІБДА І СЦІЛЛА

Бурями гнаний, блукав Одисей
В щелепах темних морської протоки,
Там, де Харібда і Сцілла жорстокі
В пащі ловили і жерли людей.
Він узберігся — попав до Каліпсо,
Вісім років був в її полоні,
Доки до рідного краю прибився
В битому бурями моря човні.

* * *

Так змалював нам Гомер невмирущий
Символ життя в його мудрих піснях:
Має життя перейти неминуче
Поміж Харібдою й Сціллою шлях.

* * *

В чарах Каліпсо снів про Телемака,
Про Пенелопу мріяв Одисей.
Всі вісім літ чув, як звала Ітака
В рідні обійми з Каліпсо грудей.
Чув і скорився — кинувсь знов в буревії,
Знову блукав у тенетах богів,
І переміг і богів, і стихії,
Ставши на землю кохану батьків.

15 — 16. V. 1973

НЬЮ ЙОРК

Я так хвалив тебе, великий урб,
Твої серця відкриті й двері,
Твою веселість дружелюбних юрб,
Пливучих поміж хмародерів.

Не був наївним я — ти був таким,
Коли з далекої дороги,
Мандрівником незнаним і чужим,
Я перейшов твої пороги.

Тепер у тебе, тільки ніч впаде,
Стають злодії під дверима.
І вже ніхто із хати не піде
Й гостей привітно вже не прийме.
Ножі і бомби. . . Проти них замки.
І як же став, Нью Йорку, ти такий?!

Але не тільки ти в біді такій,
Чікаго ще від тебе гірше,
І Вашингтон — надія всіх надій,
Вже білим не назветься більше.

Вертається «романтика» років,
Коли на Захід каравани
Ішли під напади розбійників,
Тепер героїв на екранах.

Може тому, що мій короткий шлях,
Байдужий я — ніби і не зважаю. . .
Та дзвін тривоги дзвонить по світах,
Пересторогою лунає:

Берлін і Лондон, Відень і Париж,
Стокгольм і Рим,
Брюссель і Амстердам. . .
Цивілізація вмирає —
Йде Хам!

16. VII. 1973

ЛИПНЕВИЙ РАНОК

Гуркоче місто здалека, а в мене
Стоять спокійно клени й берестки,
А поміж ними, на шовках зелених,
Цвітуть для мене в пахощах квітки.

Липневий ранок. Вітер десь в просторах
Зганяє хмари на сухі поля,
Бо, пшеницями укрита, як море,
Дощів благає спрагнена земля.

Вони впадуть срібlistими шнурками,
Дадуть корінням свій життя нектар,
І зашумить пшениця колосками,
Як золотий Землі від Неба дар.

Іще не все хитруюча людина
Змогла проїсти зубом хробака,
Бо день і ніч божественна машина
Б'є по руках пігмея-шкідника.

На чатах вітер, хмари, грім з дощами
Та Сонце Боже — вічний вартовий,
І за ночами й минулими днями
Приходить завжди день життя новий.

23. VII. 1973

ЮМ КІПУР 1973

I

Сповідь і покаяння...

Очищення з гріхів...

Ізраелю!

Зрадливі сподівання:

Підходять местники з пустель пісків.

Чекали довго — не зростали крила

І сили розсипались, як пісок.

А ти зростав у переможних силах

В опіці Голіята...

Твій пророк

Не закликав тебе — забув цей раз

І не будив —

зловіщий Єремія,

Як у давнину, щоб не розсипавсь

Ти у гріхах тоді й неправдодіях.

Забув ти... Наніч не засунув брам

І не поставив сторожів на чатах,

Не застеріг тебе й прапрадід твій Аврам,

І в ніч вогні з пустель прийшли під хату.

Скликай бійців! Вогні гаси

Вогнями!

І скинію побіди піднеси

В Єрусалимському храмі!

Щоб в попелі старих віків

Угас Іегови гнів,

І ввійшов ти від левів і пожежі,

Як Даниїл, у сяючій одежі!

7 X. 1973

II

Молитви стихли...

На сполох вдарив грім.

І вже бійці летять

В пустелю і на гори.

Ракети б'ють на зустріч їм...

А світ гадає:
«Хто з них переборе?»

Що світові!?! Байдужий він
на людське щастя і на горе.

III

Дві тисячі гробів —
Ізраеля надійні сили,
Що в бій полинули, як ізлет орлів,
І юні голови зложили
За свій народ на клаптику землі,
Дорожчої для них за все на світі...
Вінчає слава вас,
народу вірні діти!

15. X. 1973

IV

А мур плачу в старім Єрусалимі
Сльозами вмивається рясними.

Коли кровлею вже земля зігріта
Борців-героїв в смертній боротьбі
За місце їх у вільнім світі,
Вона належить вже тобі,
Країно їх,
кривавим їх завітом.

V

Ваги історії хитливі.
Хитають ними гроші й кулаки,
І присуди криві й несправедливі
Суди виносять, правді навпаки.
Тож може бути: радість перемоги
Не досягне ще повної мети,
Дух кривди й зла переоре дорогу,
Шляхи зруйнує і мости,
Аби до цілі не дійти.

Та прийде день, він прийде неминуче —
Кров із землі взиватиме весь час

До поколінь — і сущих і будучих —
Доки не прийде бій рішучий,
Останній бій,
останній раз.

VI

Так і земля моя, свята й велика,
Зігріта кровію своїх синів —
Героїв нескоримих світлоликих —
Упала жертвою кривих судів.

Та всі віки, в боях і перемогах,
В ній пульсувала кров синів жива,
І на старих побитих перелогах
Зростає щовесни, як чар-трава.

Наш бій іде невпинно і невгасно,
Не спиниться ніколи ні на мить,
Бо кров взиває лицарів всечасно
До боротьби за право жить —
Доки не згине сила зла, ворожа,
Стоять — живим і мертвим —
на сторожі!

Вони стоять на чатах, як орли,
Доки не скажуть: «Україно,
Ми перемогли!»

12. XI. 1973

КОРАБЕЛЬ

Дивився я:

З загаслими вогнями
Пройшов мій корабель останній раз.
Тримав хтось твердо вмілими руками
Його керму, як і кожний раз.
Та не було на нім вогнів,
Ні музики, ні дзвону веселих голосів.

Була це О с і н ь пасажиром в ньому.
Одвіз він Л і т о в дальні береги,
Вона ж вертається ніби додому
Із тих країв, де родяться сніги.

Тож дні тепер посіріють дощами,
Оголяться сади й ліси
І стихнуть під снігами
Безжурні голоси.

На якорі мій корабель
весну чекати стане.
А як льоди розстануть
І він піде, осяяний огнями,
Чи буду я його вітати
На березі з моєї хати?

8. X. 1973

СУЕЗ

(На теми дня)

Півсотні літ тому. . . (Не так давно!)
Я був у тебе гостем. У «Бель Вю»
(Так звався готель), французьке пив вино,
А сам журился про подорож мою.

Непевні гроші мав — колишні петроградські,
І ти, Суез, поміг мені тоді:
Мої рублі перемінив на франки
І радо допоміг моїй біді.

Твоім каналом я проплив у світ,
У океани і моря на волю.
Ти і не знав, що на півсотні літ
Ти вирішив мою щасливу долю.

І вдячний я, ще й як!.. А от в цих днях
Ти сам в журбі — в сльозах, кривавих ранах.
Стоїш в руїнах ти в моїх очах,
З докором дивишся з своїх розвалин.

Змордовано життя. Не кличе муедзін
Уранці рано вірних з мінаретів,
І мінарети в поросі руїн —
Зневага для Аллаха й Магомета.

Стоїш без помічі, без слів,
Бо онімів,
Ховаючи мерців.

25. X. 1973

КАЛЕЙДОСКОП ІСТОРІЇ

Так! Вертаються назад часи,
Не просто — в крученій спіралі.
Як надокучить вік краси —
Її розвінчують без жалю.

Як надокучить вік утіх,
Розкоші вік і добробуту,
Людська отара знищить їх,
Ніби за гріх батьків в покуту.

Як надокучить розум, лад,
Засмутять розум дурманами
І йдуть отарами назад
У вовчі ями баранами.

Це діалектика життя,
Розкрита смертним мудрецями.
Не допомгло їх відкриття —
Пішли й самі у небуття
Старими давніми шляхами.

1. V. 1974

ХІД

Проходять плеяди молодих.
Вони минають байдужно предків.
Певні, що їм належить світ.
Певні, що вони посідають мудрість.
Ідуть вперед, а перед ними прірва.
Падають в прірву, як гусінь,
Що повзе арміями на поля,
На зелену зелень,
І падає в рови, виорані мудрими.
А за молодими ідуть ще молодші,
Спиняються перед прірвою
І вертаються назад
На шляхи предків.

5 IX. 1974

РЕФЛЕКСІЇ

(Баляда)

Бо сказано, що буде грім
І нападуть вітри з Півночі.
Тож слухаймо слова пророчі
І літніх днів не променім.

Так мало в нас тих літніх днів,
Замкнутих в скриню, як червінці.
Вина напиймось з їх плодів,
Із чаш, налитих аж по вінці.

Не можна жити без озер
У літню спеку, як в горнилі.
Втікає з міст в далекі милі
Вже кожний, хто ще не помер.

Були тут бур шалені зливи,
Сніги лежали і льоди,
Де залишали ми щасливі
Щоліта на пісках сліди.

О, бідні, бідні осоки!
Лежать, як мамутів кістки.
Обгризли їх доценту кору
Голодні хвилі, як вовки.

Та хвилі сонцем вже зігріті,
У зелені шумлять ліси.
І ми вже знову — Божі діти
В Едемі радості й краси.

12. VII. 1974

БАЛЯДА ПРО ВОДУ

1. Сонце добре, а вітер лихий —
Гонить на Південь хмар батальйони.
Хмари набрали води лантухи. . .
За ешелоном йдуть ешелони.
Музика грає, свистять сопілки,
Б'ють у літаври громи веселі.
Сунуть возів тягарових валки —
Воду везуть за море на села.
Воду зілляти на спраглі поля
Там, де вмирає від спеки земля.
2. Сонце людяне, а вітер лихий,
Вітер спинився в напів-дорозі,
Кинув у море з водою міхи,
Все, що було, у хмарнім обозі.
3. Довго чекала Нігерська земля. . .
Віяв Самум все далі і далі,
Тріскалась, в порох сушилась рілля —
Люди і звірі рятунку не мали:
Падали серни під мертві кущі;
З ними злягали жирафи ногаті,
Буйволи ревом благали дощів. . .
Небо ж мовчало, не хотіло їм дати.
4. Хмари людяні, а вітер лихий,
Хмари спинив над морем в дорозі,
Кинув у море з водою міхи,
Всі вантажі в небеснім обозі.
5. Там у землі, під камінним пластом,
В Африки надрах є море води,
Спить, як принцеса, приспана піском. . .
Лицаря треба — принцесу збудить.
Лицар не йде і не жди.
Хай принцеса і далі спить.
Лицар на Місяць летить,
Де немає й не буде води.
6. Чорні жінки, як сновиди нічні
З голоду й спраги блукають, як тіні,
Черпають воду з болота на дні —
Дітям хоч губи змочить в їх терпінні.

Марно. Води вже немає —
Випило сонце всю воду докраю.

7. Чорні жінки не питають на що?
Родять дітей, аби діти родились...
Смерть, як той гад, що чигає пташок,
Ість і пташат, які щойно з'явилися.
8. Діти малі... Вже не плачуть, не ждуть.
Чорні малята з очима, як вуглі,
В'януть і сохнуть... Вже їх не спасуть
Спалені сонцем їх батьківські джунглі.
9. Віє з Сагари пекельний Самум,
Дихає смертю на Південь зів'ялий.
Ходить за ним по ланах чорний сум...
Викоть вночі ще не вмерлі шакали.
Мертві сліди, де джерела були,
Мертві лежать перелоги.
Часом злітають клювати орли
Буйволів кості, копита і роги.
10. Лицар не йде, щоб принцесу збудить...
Хто ж її приспану збудить?
Геній людини на Місяць летить,
Де немає води і не буде.

Епілог

Ніч, як цвинтар. З небесної стелі
Світить місяць...
Мертвий місяць
У мертвій мустелі.

28. VIII. 1974

ПРИЗНАННЯ

Овідіє! Учителю кохання,
Що знав колись і наші береги
В часи свого з Італії вигнання
До Понту нашого, в дощі й сніги.

В твої сліди на берегах пісчаних
Ступав і я, бунтливий син Дніпра,
Не думавши, що буду між ізгнаних
Там, де і ти, за вільності пера.

Терпів за гріх з «Ремедія аморіс»,
І славним став на тисячі років.
Твоє ж вигнання — «кауза гоноріс»,
Суд імператора — напрасний гнів.

Ти щиро виспівав своє кохання,
Не боючись, що буде поговір,
Твоя Корінна стала вічно знана,
Безсмертною, як і про неї твір.

Поетам став ти творчою весною,
Що розбиває греблі і льоди,
Вони пішли, осяяні тобою,
В твої нестерті, провідні сліди.

В твої сліди на берегах пісчаних
Вступив і я, нестримний син степів,
Щоб в світ піти до берегів незнаних
В поході творчому поетів всіх віків.

Не змінюють поетів ні простори,
Ні навіть тисячі минулих зим.
Хай люди що хочуть говорять,
Мій спів кохання лучиться з твоїм.

4. IX. 1974

ДО МУЗИ

Вертаюся до тебе,
Моя нерозлучна Музо.
Я занедбав тебе
в марнотах і прозі,
в базарній метушні.
Миналися за днями дні,
Обсипалися, як листя осінні. . .

І справді
приходить Осінь.
Але дерева ще зелені.
Ще спадають з листя дощі.
Ще вірять у Сонце.
І я вірю з ними.
Обтрушую з себе
марноту марнот
І пригортаюся до тебе,
Моя Музо.

31. VIII. 1974

II. Музичні ночі

I

В цю ніч мені сам Моцарт грав сонати;
Кармен співала арію утіх —
Бізе їй душу дав, навчив кохати
І разом засудив за зради гріх.

У сні літав я з Моцартом світами,
Спинився в горах в музиці Бізе,
Де контрабанду везли ослиюками
Циганські банди, а з ними Хозе́.

«Кармен! Кармен!» Його розпуки пісня. . .
Вона не чує. . . Що для неї він?
Вже другий буде, що славою блисне
І золотом. . . А для Хозе́ — амінь.

Під ранок в музиці пісень хоральних
Крізь сон я бачив: кінчивсь бій биків,
Йшов до Кармен побідник тріумфальний,
В її обійми під мажорний спів.

Вона не чула — вбив її Хозе́. . .
Бо так хотів безсмертний дух Бізе́.

31. VII. 1970

II

Валкірії на конях гарцювали,
Важкий Брунгільди спів лунав, як грім,
І Вагнер сам, як справжній бог Валгали,
Гримів оркестрою у сні моім.

І ранком зник. Валгала спопеліла.
Почувся тихий, тихий шелест струн:
Чайковського скрипки в мій сон влетіли
З пшеничних рідних українських рун.

І вже я бачу журавля в городі,
І чоботи у тещі — зятів дар,
І марш слов'ян у їх непевнім ході
І повний див і брязкоту базар.

2. VIII. 1970

III

Пуччіні музика жалю й кохання,
Пахучі медом пісні Батерфлай —
Така глибока в серці її рана.
Такий безмежний і святий відчай. . .
О бідна, бідна вірна Батерфлай.

Мімоза пахне. . . Вся в квітках світлиця.
Надія, як той шовк, тремтить в сльозах.
Вже з океану корабель так близько. . .
Вона чекає з сином на руках.

Він не прийшов. . .
Як жити без чести?
Коли не можеш жити,
треба з честю вмерти.
«О сину мій, маленький мій, прощай!»
І вже нема мадами Батерфлай.

Я пригадав країну Сонця Сходу
В часи романтики і королів,
Коли і я одвідував її. . .
Минулися оспівані пригоди —
Живе Пуччіні музика і спів.

5. VIII. 1970

IV

Шопен шовками вишива зітхання,
П'яном молиться... Порожній храм.
Його молитва — радість і ридання,
Хвала життю — ночам його і дням.

Вона колише хвилями етеру,
Немає бур ні смерчів — рівнина,
Лишень часами стукнуть неба двері,
Або хитнеться океан до дна,

І спаде знов, і небо стане сине,
І золото проміння розіллють.
То знов вплетуться хмари у проміння
І на поля дощами упадуть.

Неначе дощ шумить, шумить в дрімоті,
Солодким співом літа чи весни...
То встав Шопен — записує на ноти
Свої й мої невиспівані ще сни.

Шопен шовками вимовля зітхання,
Не здержить часом у мінорі їх,
Коли згадає радощі і гріх
Мадам Жорж Занд утрачене кохання.

7. VIII. 1970

V

Співає голосом жіночим Зібель,
Регоче Мефістофель під вікном,
Завівши Маргариту на загибіль...
Регоче й плаче музика Ґуно.

Гримить оркестра на гірських верхів'ях,
Чорти і відьми витинають вальс.
Вальпургій ніч — відьом, чортів весілля.
Нечистих духів божевільний транс.

Ґуно керує ними разом з Ґете,
В життя виводить генієм своїм.
Пищать скрипки, висвистують кларнети
І бубни та літаври б'ють, як грім.

І я в дрімоті бачу їх у дії:
Чортів і ангелів, добро і зло,
Людей побожних, грішних, лиходіїв,
Яких ніколи в світі не було.

9. VIII. 1970

VI

Цигани грали, як звичайно, гарно,
Але не так, щоб аж душа тряслась,
Їх музика часом була вульгарна,
Доки у світ на появився Брамс.

І ось я слухаю: чардаш танцюють
Мої всі стіни, шафи і столи
І може сам я (сонний, то й не чую)
Мадярські оббиваю постולי.

Цигани і мадяри в симбіозі,
В їх музиці екстаз переживань,
Вогонь кохання і болючі сльози,
Крилата радість, гострий крик страждань.

І понад все розгін нестримний танку,
Що колихав мій дім аж до світанку.

10. VIII. 1970

VII

Розміреним, легко мажорним кроком
Ввійшов в мій дім старий музика Бах,
Обвів мене і дім старечим оком
І вдарив пальцями по клавішах.

Схопилася окрилена оркестра,
Сонатами окрилився мій сон,
Надхнений зір великого маестра,
Як зір пророків і святих ікон
Тримав оркестру у магічній владі.
Вона звучала, як живий орган,
А я гойдався, як у човні, у хаті,
Що полонив музичний океан.

12. VIII. 1970

VIII

Лишень здрімнув... і я вже у просторі.
З усіх усюд летять, дзвенять струмки,
Струмки мелодій в чародійне море,
То знов летять з небесних сфер пташки.

Земля згубилася — я у етері,
Пливу серед зірок, дзвінких комет,
Що десь пливуть в небес розкриті двері,
На спів скрипок, на космосу бенкет.

З одвічних стаєнь вилітають коні,
Крилаті коні, як древній Пегас.
Куди летять вони? Знає Бетговен —
Жене скрипки і гне в безодню бас.

Усі струмки забилися, як зграї,
Сплітаються, розходяться в тонах...
Я в трансі мелодійнім засинаю
В бетговенських сколисаних садах.

14. VIII. 1970

IX

Сумує плаче Ярославна...
А Ігор-князь у хана Кончака...
Ще билися вони на смерть недавно,
Ще кров'ю червоніє Дон-ріка,
А вже Кончак хан князя умовляє
Забути Ярославну і забути Русь.
Гучну він тризну у степу справляє,
Щоб князь у розкоші про них забувсь.

Гуде, дзвенить вихрястий танок,
Сопілки свищать і літаври б'ють,
А з ними співи красних бранок,
Що князя Ігоря в обійми ждуть.

Гримлять степи, лунає спів спокуси,
Голосять труби, бубнів гураган.
«О, князю! Не вертайся вже до Руси!
Лишайся зі мною і сам будеш хан!»

Та князь мовчить. Не йме його спокуса.
«Втечу і прийду знову я на бій. . .
Спасу я Русь і з честю повернуся
Тоді у дім коханий, рідний мій».

І в темну ніч покинув Ігор хана,
Хоч гналися половці на здогін.
Віки минули — знане і незнане
Нам воскресив його, у музиці вихряній,
В безсмертнім творі Бородин.

16. VIII. 1970

Х

Нескінчена симфонія. . . Роздерта.
Хоч юний Шуберт, як Бетговен в ній.
Але не зміг він, все життя до смерти,
Завершення своє надати їй.

Мелодії збивалися з дороги,
Що врізалися йому в фатальний день.
Маестро гордий музики й пісень
Не зміг здобуть над серцем перемоги.

Здіймалися бурею мажорні гами
І водопадом падали щораз,
А, впавши, заливалися сльозами
Від жалю, розчарувань і образ.

Творець надхненний опер і симфоній,
Гармоній геній, клясик без доган,
Не міг закінчити лише одної,
Що з серця вирвалася, як вулкан.

Бо ні в журбі, ні в творчому екстазі,
До смерти ранньої забуть не зміг
Красуні Кароліни Естергазі,
Яку любив так, а взяти не міг.

І кожний раз воскресає знов
В симфонії його гірка любов.

19. VIII. 1970

XI

Шехерезада. . .

Тисячу ночей, тисячу разів
Я переслухав за одну півночі.
У сні-дрімоті, як заплющив очі,
Ходив в покоях я царя-царів,
Де тінями блукали пімста й зрада,
І слухав пісню слів Шехерезади.

Немов дзвіночків срібний тихий спів,
Слова її із ніжних уст дзвеніли;
Немов напій з чарованих плодів,
Вони п'янили і самі п'яніли.
І шах від них п'янів
І забував на час свій гнів.

І день за днем, за ніччю ніч минали,
А в серці в неї все був неспокій:
Її слова, як море, хвилювались —
То гордістю дзвеніли, то благали.

Нарешті, тисяча і ще одна
Ночей, наповнених її казками,
Як ті в Фердусі у його Шах-наме,
Зломили шаха. Перемогла вона.
Угас, забувся гнів
царя царів.

Перемогла краса, і мудрість, і любов.
У музиці хвилюючій, плакучій
Зберіг її на всі літа будучі
Надхненний Римський-Корсаков.

20. VIII. 1970

XII

Диканька сниться. В небі синім
Летить на чортові коваль,
Усівшись йому на спині,
Як вбитий в копито вухналь.

Згодилась радо Катерина.
Летить коваль поверх землі
У чорта вірного на спині,
І вже у рідному селі.

У музику, крізь сон мій грану,
Втілив Чайковський
 чорта,
 коваля й
 Оксану,

22. VIII. 1970

III. Пісня пісень

ЗАВЕРШЕННЯ ЛІТА

I

То було вже завершення літа,
Коли сонце розкрилось крильми
І вода, до розкоші загіта,
Припадала до пляжів грудьми.

Піски білі кидались в обійми
У ритмічних приливах жаги,
А під співи вітрів мелодійні
Розстелялись шовки-береги.

І ходили хлопці і дівчата,
Юнаки й юначки молоді,
Майже в тому, в чім родила мати,
Пригасали снагу у воді.

Та вода, гаряча, як їх тіло,
Не гасила пристрасті вогнів,
І коліна угинались, мліли,
Щоб лягти на шовках берегів.

То було вже завершення літа,
Не жадалось сповіді в гріхах,
І Земля лежала вся розкрита,
Як нага вакханка в подушках.

2 IX. 1972

II

Ми ж були невинні, як ті діти...
Бігли хвилі навскісь берегів,
Як русалки під схилені віти
Лоз журливих і гордих дубів.

Срібні коси стелились разками
І зникали з відпливом води,
Тільки привид лишався ще з нами
Та на пісках залиті сліди.

Сонце ж кликало зняти одежі
І прийняти божественну дань,
І десь голуб гудів в прибережжі,
Щоб ми в воду війшли, як в Йордань.

І послухали ми їх без слова —
Заклик Сонця, Води і Вітрів,
Щоб життям відродитися знову
Для нових усерадісних днів.

А вже завтра замкне літо книгу
На холодні осінні замки,
Ключ сховає в сніги і під криги
До весни — аж повернуть чайки.

3. IX. 1972

СПІЗНІЛИЙ РАНОК

Спізнілий ранок. У вікні
Зима пером змітає сніг...
Минають дарма білі дні,
Їх втрата — непростений гріх.

Бо треба дзвону ніжних слів,
Тепла-вогню ласкавих рук
І сонця-світла із-під брів,
Щоб сніг розстав і вітер вщух.

Щоб із-під снігу ряст з'явивсь
І синій сон коло вікон,
І щоб без сну наш сон приснивсь —
Чарівний, незабутній сон.

2. III. 1970

ДО ЗЕМЛІ СХИЛИЛОСЬ НЕБО

До землі схилилось сіре небо
І тебе понесло на крилі,
А я сам один zostавсь без тебе —
Пішоход безкрилий на землі.

А у слід тобі в космос поринув
Астронавтів срібний корабель
До старого Місяця в гостину,
До його заанімілих пустель.

Хай летять безжурно і щасливо
Астронавтів диво-кораблі,
А я жду, свого не діждусь дива
На моїй, на коханій землі.

4. IV. 1970

ГОДИННИК

Я хваливсь, що словом переможу
Буревії, спиню хуртовину,
А тепер, тепер ніяк не можу
Час спинити хоч на дві години.

Буду ждати, мушу аж до ранку,
Цілу ніч повільну й чорну;
Встану рано, рано на світанку...
Чи ж тебе зустріну, чи пригорну?

Може знову будуть йти години,
А годинника ніяк спинити,
Хоч спинав я громи й хуртовини,
Та годин не міг заворозити.

Але може затужиш за мною,
Щоб годинник я приніс з собою.

16. IV. 1970

АЛЬФАЛЬФА

Ще, як весна. . . Пшениця ще у пір'ях.
Цвітуть альфальфи золоті лани,
І пахощі від них пливуть в повітрі,
Ще не вповите у міські дими
Повітря, трави. . . Пахне все медами.
І хмари й сонце, і земля в піснях,
Бо всі поля наповнені піснями.
А перед нами шлях, і шлях, і шлях.

До моря шлях. . . Зосталися далеко
Гуркоти міста, сажа й порох,
І людські юрби й порохнява спека,
Що налягла, як хмара, на дахи.

До моря шлях. . . Іще один бажаний,
Бо у зимі все ворожили ми:
«Чи буде ще він? Чи не був останній?
Той, що оспіваний був у восени».
І от вже море. День наш золотий.
Вітри спинилися і грім у чорній тучі,
Що надійшла була, як гість чужий.
Погнав її у місто день жагучий.

Вода і ми. . . Спинилася в чеканні,
А подув вітру легесенький, як пух.
Ніби зійшов над нами Божий Дух,
Як і той рік на нашому Йордані.

10. VII. 1970

ПІД НОВИЙ РІК

Рік новий не буде вже останнім —
Буде ще новіший рік з років.
Він розкриє не одну ще тайну —
Тайну, замкнену на сім замків.

Щоб невідоме було прекрасним,
Те невідоме ще у цей час,
І щоб те, що ми маємо сучасним,
Чарувало і надалі нас.

22. XII. 1969

ВИДНО ТРЕБА

Видно треба мені твого бунту,
І докорів твоїх, нарікань,
Щоб зірвавсь я з буденного ґрунту
У безмежність надхненних бажань.

Бо без бурі весна не весною,
Не розквітнуть трави і сади.
Засинає серце у спокою,
Треба бурями його будить.

17. VII. 1970

ЧАР - ЗІЛЛЯ

Ти шукаєш у травах чар-зілля,
Ніби щастя дає воно.
Ти боялась повірити надії,
Як колись бувало давно.

Бо можливо вірить без надії,
Сподіватись в той самий час.
Коли віра в серці пламеніє,
То й не зрадить, не кине нас.

Обіцяв я, вірив безнадійно,
Що прийде наш жаданий день,
Спалахне любов наша подвійно,
Наша пісня, пісня-пісень.

День пройшов між весною і літом,
Сяйво сонця, неба блакить,
І здалось, що нам дано на світі
Не одне ще пережить.

Так збулось жадане без надії,
Віра сумнів перемогла,
Стали дійсністю днів юних мрії.
Хоч чар-зілля в траві ти не знайшла.

4. IX — 7. X. 1970

ЧАС

Коли саджу квітки я на могилі,
Десь з неба дивиться вона тепер,
Крізь хмар прозорі, сизі хвилі,
Сама, як хмарка біла, як етер.

Так лучить, не спитавшись нас,
Те, що живе, з тим, що було,
Мудрець незмінний Вічний Час,
Своїм невидимим крилом.

26. VI. 1970

ІЗ ЩОДЕННИКА

Втікаючи від нас,
Свій слід залишив жовтень... Сніг.
Тебе ж нема. Минає час,
Стирає слід коханих ніг,
Коханих слів,
Часом терпких, як гнів.

Все біле... Снігом замело
Мої квітки останні,
Що не взяли морози ранні,
І зелень трав зими крило.

Уже іде примхливий Листопад,
Примхливий, як і ми,
І вірю я: ще до зими
Повернешся назад.
І принесеш мені
Скарбницю повну слів,
Весняних у зимі.
А гнів осінніх днів
Залишиться, як сніг,
В чужій нам стороні.

31. X. 1970

НА 26 КВІТНЯ

Лежать сніги. Ріка зрадлива
Уперто повнить береги.
Весна цей рік десь заблудилась...
Лежать сніги.

А місяць вже на дворі Квітень,
Весняний місяць і... льоди.
Та він розвинеться й розквітне
Для нас і цей рік, як завжди.

Бо місяць Квітень наше свято
У нашому календарі —
Щасливих наших днів початок
І наших зустріч нагорі.

22. IV. 1970

ВТРАЧЕНИЙ ДЕНЬ

Сказала: ні! І день погас без тебе.
Скотилось сонце у підземний храм,
Взяло назад наш день у кошик небо
І вже ніколи не поверне нам.

Рахунок точний: день «завтра» вже інший,
Узятий з балансу всіх наших днів.
Скарбник Одвічності його відпише,
І скарб наш, скарб життя збіднів.

9. VIII. 1970

І ДЕНЬ УГАС

Був день такий, що все нас цілувало —
І сонце й небо, і вітрів пісні,
І кожне серце в щасті розцвітало
У пізню осінь, як в ранній весні.

У день той вечір, був не вечір — мрія,
І ти з'явилася, як витвір мрій.
Та мрійний сон недобрый дух розвіяв,
І день угас без віри і надій.

19. IX. 1970

ЗА БРАМОЮ

Недаром небо хмарилося дощами
І сонця не пускало за поріг,
Щоб люди залишались під дахами,
Трималися далеко від доріг.

А ми тоді пускались в невідоме
І не лякались громових стихій,
Що тінями, як ті крилаті гноми,
Летіли десь із ворогом на бій.

Недаром небо. . . Ми вже коло брами —
Вона замикана на ланцюги,
І ми одні з єдиними ключами. . .
Ніде ні сліду людської ноги.

Неначе рай відкрився перед нами,
Згадавсь Адам і Єва в дні благі,
Коли невинно грались між кущами
І йшли купатися в Євфрат нагі.

Ніхто не бачив їх, лиш Божі очі;
Дух Божий їх тоді благословив,
Бо мужній стан, як і красу жіночу
Господь для радості і втіхи їх творив.

А ми пішли в легенькій одежині,
Приписаній побожними людьми,
І все було, як і було до нині,
У наш Євфрат вступили разом ми.

Коли ж ми вийшли — трави заспівали
І сонце сипнуло жарким огнем.
Тоді одежі наші раптом стали
Легеньким, як повітря, тягарем.

Самі одні, кругом нема нікого,
Лишень безмежна радість на весь світ,
І, як в Едемі, чулось Боже слово:
«Любіть життя! У радощах живіть!»

І хоч стоїть в біблійнім атестаті,
Про Божий на Адама й Єву гнів,
Та не зате, що у ріці Євфраті
Купалися вони нагі.

БАРВІНОК

Розцвіте ще барвінок весною,
Що садили ми вдвох восени. . .
Чи зустріне він мене з тобою
Синім цвітом кохання й весни?

Не прийдеш, не подивишся в очі,
В сині очі його, як колись. . .
Бо вже серце не знати що хоче,
І дороги й стежки розійшлися.

Ти підеш у далекі дороги,
Щоб забути в інших краях. . .
Не забудеш — в чужих перелогах
Все барвінок цвістиме в очах.

10. XII. 1970

РУБІКОН

Був теплий день, а у серцях пожежа:
Горів, палав нестриманий вогонь.
Згубилися простори всі і межі,
Ми перейшли, як Цезар, Рубікон.

Дванадцять раз Земля пройшла орбіту,
Минали весни, літа і зими,
А нам цвіли в зимі весняні квіти,
Мінялось все, а не змінились ми.

Знов теплі дні, в серцях весна погожа,
Панує Вічності, як все, закон.
Він був для нас, як воля Божа,
Щоб перейшли у двох ми Рубікон.

4. III. 1971

МОВЧИТЬ УСЕ

Нема тебе. . . А сніг лежить, не тане.
Мовчить усе. . . Не обізветься ніч,
І день прийде, а говорить не стане,
Ніби зовсім замовкла людська річ.

Здається так, лишень тому здається,
Що десь твій голос пролунав і згас.
І вже до мене сонце не сміється,
І вже здається, що спинився час.

Лиш обізвись, щоб задзвеніло слово
У музиці моїх-твоїх пісень,
І люди зразу заговорять знову
І будуть говорити ніч і день.

12. III. 1971

СУМНІВ

Дорогами окружними обходиш
І закриваєш в серці сумнівом вікно:
Не обійдеш, хоч і оросиш
Сльозами сумніву посіяне зерно.

Не треба тóго. . .
Даремно рану ятриш в собі!
Не можна не любити дня ясного
І радости життя, дарованій тобі.

От сонце зійде, а ти встанеш рано.
Подивишся в вікно:

«Який хороший світ!»

І не відчуєш, як угасне рана
І серцем полинеш
до моїх воріт.

7. IV. 1971

СПОМИН

Я сиджу за кóлесом машини,
За вікном вітрів морозних гук,
Б'є у шиби снігом хуртовина,
А я чую тепло твоїх рук.

І я чую, як билося серце.
В годину прощання сумну,
У дівча, що купило сидельце
Козакові, що йшов на війну.

Навіть літом, коли день гарячий,
Зимні ночі відчуваю я:
Біля мене завжди ти неначе,
Теплі руки і любов твоя.

9 IV. 1971

СПОВІДЬ

Розбитий майже на частини
Щодня суetaми суeta,
Я учинити міг провини,
Як друг, людина і поет.

Хоча весна і непривітна,
Та день під знаком сімдесят
Говорить нам про сонце й квіти
І вчить любити і прощатъ.

Розійдуться самі собою
Громові хмари, пролетять
І будем знову ми з тобою,
Як і були до сімдесят.

26. IV. 1971

ПЕВНІСТЬ

Ідемо в сон без слова «На добра ніч».
Надія, певність: сонце ще зійде
(Діждатися до ранку не тяжка річ),
Помирить нас, в одне звено зведе.

І знову стане світ таким широким,
Таким барвистим, яким вчора був,
Скарбів життя колодязем глибоким,
Магічним джерелом надхнених дум.

І буде вітер гнати знов полями,
Згинати лози, обнімать квітки,
І будуть з нами і тішитись нами
Діброви прибережні
й на березі чайки,

3. V. 1971

РИТУАЛ

Де Снука спить, своє життя віддавши
Й свою любов, одну лише, мені,
В'юнкий барвінок листом розіслався,
Блакитним цвітом вкрився на весні.

І яблуня над ним розкрила поли,
Уся в цвіту, як тисячі троянд;
І не забути нам ніяк, ніколи
Дихання першого її гірлянд.

Ми їй відкрили тайну сокровенну,
І кожний рік, з народженням весни,
Приносили свої серця надхненно
В її обійми щедрі і рясні.

І цей раз ми з'явилися перед нею,
Як амбасадором одвічних сил,
Що мудро управляють нашою землею,
Щоб поновить наш паспорт щовесни.

29. V. 1971

ШУКАННЯ

Вітер на озері напасно дув,
Хтів з нього видути воду.
Хто він, той вітер? Звідкіль прибув?
Вітер недобрий — наймит негоди.

Дарма квиліли в повітрі чайки,
Люди сиділи, закутавшись в коци;
Дарма чекали озерні піски
Білих колін, ніжних персів дівочих.

* * *

Вітер лихий — не спинився, не став.
Ми не знайшли в траві нашого сліду.
Рік проминув — рік затоптав.
Шкода шукань, та й шукати вже ніде.

Вітер на озері все, як і був.
Вітер гуде, аби чуда не ждали.
Вітер мудрець — він даремно не дув,
З нами було, що в траві ми шукали.

16 — 21. VII. 1971

ЯБЛУКО СПОКУСИ

Не прийдеш... Не заглянеш до мене...
Цвітуть маки. Весь сад у вінках,
А я сам, як Адам у Єдемі,
Коли Єви не мав і в думках.

Уже рай мій гуде звіриною,
Щебетанням веселих пташок,
Не повзе лише змій ще за мною,
Змій — спокусник едемських жінок.

Прийде Єва, як зсиплються маки...
Як не був змій, так його і нема.
І не буде кому спокушати,
Хіба яблуко зірве сама.

26. VI. 1971

СРІБНИЙ КОРАБЕЛЬ

Я чув, як пролетів
над домом срібний корабель.
Я вийшов на поріг —
він вже гримів серед громів,
ланів небесних і пустель.
Від мене хмари закривали небо,
Несучи в безвість свій вантаж дощів.
А там, на кораблі, всміхалося до тебе
Ласкаве сонце з зоряних країв.
І дощ пішов. Заплакав марно
Всамітнений небесний шлях,
Що відлетів в краї захмарні
Твій корабель —
твій срібний птах.

23. VII. 1971

ПРИЙШЛО ВЖЕ СОНЦЕ

Прийшло вже сонце, а тебе нема.
Воно прийшло, коли цвіте альфальфа
І пахне медом степу цілина,
І ниви і ліси ним також пахнуть.

Воно прийшло і простелило шлях,
Саме у золоті, а шлях сріблистий,
У срібний край, де в тихих берегах
Лежать озера, кришталево чисті.

Лежать і ждуть, щоб крикнули чайки
Й знялися радістю на гострі крила,
Коли прийдем і ступим на піски,
Що нам, як постіль, хвиля постелила.

Тебе нема, та знають всі — прийдеш
Чарівного трилистника шукати.
Ти знов його на березі знайдеш,
Щоб все пізнати і все розгадати.

7. VIII. 1971

БУДЕ ЗНОВУ

Буде знову Весна й не одна ще,
Будуть Зими теплі і хороші,
Буде й Сонце світити ще краще
В дні осінні спочинку й розкоші.

І забудуться зимні дні люті,
Сніговії, безжалісні стужні,
І слова не людей, а відлюдків
Нерозумні, гіркі й осоружні.

Будуть в серці дзвеніть, розливатись
Ті пісні, що нас вчили кохатись.

25. IV. 1972

ТАК ТИХО В ХАТІ

Один я, сам. Так тихо в хаті,
Лишень дзвенить невтомний телефон.
Я сам один, і все ж приємно знати
Що я ще є бентежних душ патрон.

Бентежних душ... і то вже досить:
Не всім дано горіти у серцях,
Бо друга «друг» товче, а не підносить,
І шлях життя — тернистий часто шлях.

Нема тебе, та знаю я — ти будеш,
Хоч я не чув, як прогрімів твій «джет».
Був вечір хмурий, сповнений облуди
І заглушав його прощальний лет.

Тепер от сонце. Пахне день весною,
Дзвенить повітря і цвіте мій сад...
І скоро, скоро буду я з тобою
Виконувать весняний наш обряд.

15. V. 1972

У СВІТІ БУРЕВІЙНИМ

Ранок теплий, як твої обійми.
Ти в дорозі. Скоро сяде змії
В срібних латах із просторів мрійних,
Вниз злетить і сяде на землі.

Вийдеш ти з під крил його сталених,
Уся в сонці, зоряних вітрах,
І думками полетиш до мене,
Під гостинний мій затишний дах.

Ранок теплий, як твої обійми
На зеленій весняній землі...
Як то гарно в світі буревійнім,
Що літає в небі срібний змії!

Що лагідний він і навіть милий —
Юр святий не йде вже з ним у бій.
Він приніс тебе і знов полинув,
А ти в мене, в фортеці моїй.

27. V. 1972

ЛИСТ

Ти не віриш навіть у Русалку —
На Русалці «вона» та й «вона»,
Як приречена богам весталка,
Все за мною ходить, як мана.

Та вона вже навіть не відгомін,
Зник про неї вже найменший слід,
Навіть вгас в віках останній спомин
У анналах проминулих літ.

Ми живем. Життя пливе рікою.
Кожний день є дарунком новим
І, як дар, поєднав нас з тобою
Дух життя коханням молодим.

12. VII. 1972

ДЕ РУСАЛКИ РОЗЧІСУЮТЬ КОСИ

Розлетілись хмари на обрії,
Сонце шовком устелює шлях.
Це вже дійсність. Сповняються мрії,
Що носили рік ми у серцях.

От і брама, розчинена навстіж,
Хоч не жде нас ні сваха, ні сват. . .
Лише раптом радіо у авті
Нам заграло весільний кантат.

Все, як казка. . . Милі наші друзі —
Сині води, трави і пісок,
А над нами й коло нас на лузі
Білі зграї безжурних чайок.

Іще рік одмірили нам лози,
Записали хвилі на пісках,
Де русалки розчісують коси
В прибережних струнких комишах.

Іще рік один оцей. . . А люди
(Як звичайно, люди є людьми)
Вже міркують, як то гарно буде,
Коли станем — я і ти — вже ми.

І коли вже сонце вниз спускалось,
Наступив для нас розлуки час,
Добрі люди й чайки не пускали —
Шлюбний вечір ладили для нас.

Та стояв вже кінь мій прудконогий,
Мій залізний кінь, прудкий, як світ. . .
Провела мене ти до дороги,
Як у пісні — з хати до воріт.

19. VII. 1972

ПРОВОДИ

Провела мене ти до воріт;
Не хотілось покидать стремена —
Наче б їхав я навек у світ
І вже й вісті не буде від мене.
 Позад двору, як верталась ти,
 Били хвилі у берег бурхливі,
 Піднімались, як дикі хорти,
 Проти тебе — люті і зрадливі.
А з-під лісу надходила ніч,
Несла в полах з собою страхіття,
Щоб ти стала з ними віч-на-віч
Аж до ранку, до сонця розсвіття.
 Провела мене ти до воріт,
 Не хотіла відпустить стремена —
 Було жаль щасливих наших літ,
 Але плакать було вже даремно.
Попрощались. Я не обернувся,
Дав коневі хід на бистрі ноги,
Хоч хотілось, щоб кінь мій спіткнувся
І вернувся я до тебе з дороги.

21. VII. 1972

НІЧНЕ ПРОЩАННЯ

Було коротким нічне прощання.
Сусідний храм дививсь до нас згори;
Світлами вікон — свічок огнями,
Ніби до нас своє щось говорив.

Та ми не чули — мало так часу;
Не стримався годинник ні на мить,
І всі події зійшлися разом,
А хід їх ходу ночі не спинить.

Коли ж угасли світла у храмі
І люди богомільні розійшлися —
Лежала просторинь уже між нами
І шлях далекий небом простелився.

24. IX. 1972

ТВІЙ КОРАБЕЛЬ

Без гуркоту у небі наді мною
Твій корабель срібlistий пролетів,
Лишаючи, як лет стріли, смугою
Свій слід в блакиті зоряних шляхів.
 Так високо, що звуки завмирали,
 І корабель здавався павучком,
 Що сітку плів на необачні хмари
 І першу нитку протягав сріблом.
Був ясний день в вечірній панорамі,
Була блакить, і сонце, і тепло;
І я стояв під небом, як у храмі,
Де, крім мене, нікого не було.
 Нікого. Лишень я і храм одвічний;
 Блакитні стелі, в золоті амвон;
 Читали псалми в нім сторіччя;
 Майбутнє в образах замість ікон.
І я був сам, а ти летіла далі —
По той бік обрію, де впав туман.
Псалми затихли, грав хтось пасторалі
І здалека шумів твій океан.
 Коли ж сховалось сонце в океані
 По другий бік горбатої Землі,
 З'явилась в серці ти, як на екрані,
 В чарівнім храмі, що згасав у млі.

23. IX. 1972

ВЕЛИКОПОСНЕ

Ми прощалися знову з тобою.
В церкві йшло відпущення гріхів.
Там молились люди за стіною
Під смиренний покаянний спів.

Там молились, каялись в покорі,
Як той Генрих в Каносі колись,
Що в лахміттях дерся через гори
І до папи босоніж з'явивсь.

А ми мовчки прощались з тобою,
Не чутно й невидимо для них,
І Дух Божий волею святою
Відпустив нам первородний гріх.

14. III. 1973

РАЙДУГА

Коли з гори я глянув у вікно,
З'явилась райдуга цей раз на Сході,
Крізь кучерявих теплих хмар руно —
Небесний знак про тебе всій природі.

Щоб відали усі, що прийдеш ти,
Щоб ждали всі, тебе, як зійдеш долу.
Хай же прийдуть і принесуть квіти,
А Осінь золотом розшиє поли.

А я прийду, коли підуть вони,
Коли шляхи вквітчаються світлами,
Коли короткі наші години
Будуть лише для нас
і тільки з нами.

8. X. 1972

СВЯТА

Вже вісім... п'ять... Сідає срібний птах,
І сходиш ти на грішну Землю з Неба.
Я на землі, не в небі (бо в гріхах),
І як же я наближуся до тебе?

Але й у небі не усі святі,
Бо нині небо інше, як бувало;
Взлітають поза хмари навіть ті,
Що за гріхи і пекла їм замало.

Зухвальцям бо «не писаний закон»,
А я люблю життя хороше земне,
Хоч Цезар переходив Рубікон.
Щоб в Римі розгорнуть свої знамена,

І кидав жереб: «виграв, чи пропав»,
Ризикував своєю головою,
Я ж стережусь, щоб в пекло не попав,
Тож на Землі стрічаюсь зі святою.

9. X. 1972

ПІСНЯ ПІСЕНЬ

Я подзвонив. Твій телефон
Заплакав, як дитя у хаті.
Збентежив я блаженний сон —
Воно ж не може обізватись.

Теба нема. Свої слова
Взяла, як плащ ти на рамена.
Десь аудиторія нова
Їх буде слухати без мене.

І дні летять, як літаки,
Не доженеш їх і не спиниш,
І будуть в'янути квітки,
Доки з дороги не прилинеш.

Тоді, як пісня всіх пісень,
Твої слова влетять у хату,
І будем ми удвох стрічати
Хороший наш вечірній день.

15. VII. 1973

НІЧНА РОЗМОВА

На горі іде нічна розмова —
Розмовляє телефонний дріт,
Що не знає ніодного слова
І не може мови зрозуміть.

А про те він третій у розмові,
Двоє в ній активні — він мовчить.
Я четвертий коло них у змові,
Хтів би двох активних розлучить.

Та нехай говорять... Опівночі
Вдарить час годинник на стіні
І розлучать — хочуть, чи не хочуть,
Отих двоє, на втіху мені.

На горі закінчили розмову,
Я вже сам опановую дріт,
Щоб розмову почав він ізнову
До твоїх, від мене вже воріт.

10. XII. 1972

ГАННІ

Твій день народження і день христин
Ми сполучали в дні різдвяні,
Щоб був один всерадісний фестин
І гості звані і незвані.

Тебе нема...

давно нема.

Скував мороз землі сирої рами;
Співає реквієм стара зима
І замітає і твій слід снігами.

І вже і ті —

і звані, і чужі —

Вже й їх нема, зосталось мало;
А ті, що є, стоять вже на межі,
Та вже й не ті вони, які бували.

Ви спіть! Я йду ще в весни і зими,
Крізь бурі, громовиці й сніговії,
Зелених трав барвисті килими,
За сонцем чудотворним
радості й надії.

Бо сонце кличе,

каже, щоб іти,

Стає щоранку в мене на порозі:
«Підем! Підем! Через усі світи».
І ми ідем...

і кожний день в дорозі.

8. I. 1973

У СВЯТЦЯХ

У святцях є лишень Стефан святий,
Архидиякон — жертва сил гріховних,
Стефанії ж святої не знайти
У жадних патрологіях церковних.

Такої не було — не видав світ,
Хоч не одна дала життя офіру,
Складаючи послушенства обіт
Чеснотами охороняти віру.

Тобі ж дали ім'я твоє в Христі,
Порушивши усіх церков канони.
Напевно гнівні в небесах святі
І ти від них не маєш оборони.

Але тому, що в цім невинна ти
І непорочною ішла тропою
Побожної моралі й чесноти,
Ти вже сама зробилася святою.

І хоч у земних святцях і нема
Твого імени Стефанії святої,
Тебе вписала власною рукою
Небесна патрологія сама.

9. I. 1973

ТАМ, ДЕ ДОЩ

Хто зустріне тебе на ер'дромі,
Там, де дощ, вітром гнаний паде
І де натовп, ніби у Содомі,
Метушнею верлує й гуде?
Хто зустріне тебе на ер'дромі?

Хтось зустріне напевно цим часом,
Будеш в рідних обнімах, теплі,
І про дощ ти забудеш відразу
І що з неба зійшла до землі.

Та одначе, від часу до часу,
Буде думка зриватись, як птах
Про далеке, залишене наше
На укоханих наших шляхах.

І ти будеш знову на ер'дромі,
Де чекають срібні кораблі,
Щоб летіти понад хмар додому,
Де б зустрів тебе я на землі.

20. III. 1973

НЕ РАЗ ЩЕ ...

Не раз ще сперечатись будем
За якість слова і думок,
Але ніколи не забудем
Смерек над морем і чайок,
Коли почулось серце в грудях
І записало початок.

Минула осінь у чеканні,
Минули місяці зими,
Та в дні осяянні весняні
Весні скорилися і ми.

І вже втікали дні за днями,
Втікали радісні роки,
Щоб ми сперечались словами,
Слова мережали в думки.

Щоб кожне літо нам співали
Наші смереки і чайки.

26. IV. 1973

ПОРОХ ВІКІВ

Порох і сажка віків
Дійсно тяжить на раменах:
День, що є днем усіх днів
Я призабув...
Незвичайно для мене.

* * *

То ж бо весна, уже вишні в цвіту,
Рвуться з землі вже цвітів чемпіони...
То ж бо мій образ:
Крізь Альпи ідуть
В похід на Рим легіони.
Цезар веде... Перейшов Рубікон,
Кинув свій льос: «Відкриті дороги!
Знак свій подав нам Одвічний Закон —
Alea jacta est! До перемоги!»

* * *

Незабутня історія давня.
Незабутнє шіснадцяте травня.

28. VI. 1973

САГА

Знов озеро в тумані мрійнім.
Стара і вічно молода,
Приймає нас в свої обійми,
В русальні пестощі вода.

Чи буде літо це прощальне?
Чи ще прибудемо ми знов?
У нашій непорушній тайні,
Що народилась тут давно.

Що хрищена в сосновім храмі,
В купелі озера й води,
Де вперше босими ногами
Вписали ми свої сліди.

Тут почалася наша сага.
За роком рік пішли роки,
І кожний рік у літню спрагу
Нас кликали сюди чайки.

Щоб із охрищенням в Йордані
Зникала тінь прожитих днів,
І щоб в нових переживаннях
Вертались ми до початків.

9 — 10. VIII. 1973

КВІТКА КОНЮШИНИ

Я не привіз цей раз
Від тебе квітки конюшини,
Бо розлучила нас
Не ночі мовчазна пустиня,
А вечір, повний слів,
Інвазія очей питливих,
Що літній день привів
Із вулиць міста говірливих.
Ми тихо розійшлись,
А ввечорі, як Божа кара,
Дощами розлились,
Як у потопі гори-хмари.
А море уночі ударило в гармати,
І плакали дощі
До ранку в тебе, коло хати.
А ти — одна, сама
Як пісня каже: «як билина»...
І я тут сам-на-сам
Без тебе й квітки конюшини.

12. VIII. 1973

ЛІТНЯ ЕЛЕГІЯ

Уранці був туман. Пересторога!
Приходить край. Зраховані вже дні.
Уперта осінь перетне дорогу
І на воротях нам напише: «Ні».

Хто гаїть час, той гаїть — кажуть — долю.
Не гаймося, хоч сонця і нема.
Та ждуть його женці й жнива у полі...
Вже вийшло сонце й розсікло туман.

День як для нас вготований богами...
Колише море водяні шовки
І теплі хвили граються з пісками,
Розказують піскам свої казки.

Хай буде осінь завтра чи позавтрім,
Сьогодні літо. Ми його берем.
Залишимо ховати мертвих мертвим.
Живим життя! А ми живем!

19. VIII. 1973

ЗНАМЕННІ ДНІ

Зустрілись ми в мої знаменні дні,
Коли всі хмари і дощі згорнулися
І сонце на вогненному коні
З захмарних меж до неба повернулось.

Вернулось літо на короткий час,
Щоб розцвілися знову пізні квіти
І молодість вернулася до нас,
Щоб ми могли нашим життям радіти.

І коли ніч прийшла в габі шовковій
І затопила вікна і шляхи,
Наш храм у богослужбах вечерових
Нам кидав світло крізь мури й дахи.

І так щорік — чи бурі, чи дощі,
А вересня кінець прийде лагідний.
Мороз сховається, «як тать внощі»,
І день наш буде соняшний побідний

28. IX. 1973

ЗОЛОТА ОСІНЬ

І дійсно, Осінь Золота найкраща.
Лист в золоті на сонці золотому,
В симфонії кольорів, як те щастя,
Що часом трапиться в житті людському,
Барвисте й соняшне після зненастя.

Чи довго ще? Чи буде їх багато?
В житті моему. . . Мабуть, буде мало.
Бо й так я вже не можу нарікати
За все, за все, що на мій вік припало.

Хоч би й ця осінь вже була й остання,
Прийму я й те, без болю й нарікання.
Але коли за веснами й снігами
Прийдуть нові ще осені з дарами,

Я буду радий їх стрічати
Перед дверми моєї хати.

28. IX. 1973

ПРОЙШЛО БАГАТО ДНІВ

І вже пройшло багато днів,
Що не повернуться ніколи,
Як світ навколо спорожнів,
Як вижате під осінь поле.

І вже зима, вже перший сніг
Присипав всі стежки й дороги.
Життя, як мертвий переліг,
Стає безбарвне та убоге.

Та не зважай. Через степи,
Через незміряні простори
До тебе в хату прилетить
Чарівне слово й заговорить.

І світ наповниться добром,
Засяє сонце на морозі,
І щастя й радість — всі гуртом —
Прийдуть і стануть на порозі.

І будемо разом стрічати
З дороги гостя з-поза хмар до хати.

19. XI. 1973

ПАЖ

Цвісти не хоче *literus* спізнілий,
Щоб я зірвав його запашний цвіт
Своїй далекій, безконечно милій —
Любови жест моїх спізнілих літ.

Та золотом цвіте мій геліантус —
Все вірний мій незмінний антураж,
У шати соняшні спішить убраться
На зустріч їй, як королівський паж.

Він певний: крізь міста далекі й села,
Простелить день тобі надхмарний шлях
І стануть люди всі щасливі і веселі.
Коли злетить із нього срібний птах.

Тоді і він, у королівських шатах,
Як вірний паж, прийде її стрічати.

30. VIII. 1974

МЕДИТАЦІЇ

I

Не було чути ні грому,
Ні дзвону срібних крил.
Містичний птах пролетів над домом
Десь понад хмари між туманних брил.
 І я даремно слухав вітровіїв —
 Ти вже була у соняшних краях. . .
 І вже не ти, лишень далека мрія,
 Що залишив мені
Твій срібний птах.

23. X. 1973

II

Тебе нема. . . Часопис на порозі
Не взятий.
А коло хати
Квітки зів'ялі на морозі.

Тебе нема. На дверях спокій —
Вони німі.
А в хаті, куди не гляне око,
Всі речі — сироти. . . покинуті самі,
Мовчать в жалю німім.

Лишень фіялки
У вікні
Купаються у сонці, як русалки,
І усміхаються мені,
Ніби сама, між ними,
 ти фіялка.

25. X. 1973

III

Велика мовчанка і тут, і там,
Хоч бий у дзвін, не відгукнесь ніхто.
А ніч весталка дивиться в вікно
І ніби шепче: «я сама й ти сам».

І справді — сам-на-сам я в хаті,
І тільки ніч біля дверей моїх.
Не треба навіть їх і відчиняти —
Лише згаси вогонь, прийде на гріх.

Гріх безтілесний, а життя гріховне.
Без Єви раю не схотів Адам,
А у раю вже перший гріх поповнив
І двері раю відчинив і нам.

Дух безтілесний міг собі вітати,
Не потребуючи тілесних втіх,
А тіло наше створене кохатись,
І світ увесь невпинно чинить гріх.

Велика мовчанка і тут, і там —
Ніхто не відгукнесь — я сам.

19. XI. 1973

СЕРЕДА

Тож середа. У храмі Служба Божа —
У хату світять вікна і свічки.
Коло дверей стоїть твоя сторожа:
Шовкова ніч і ковані замки.

Ніхто не прийде, не зірве спокою,
Навіть TiBi*) і телефон німі,
Щоб ти одна була в цей час зі мною
І ми були б удвох одні, самі.

Тебе ж нема. . . Та знову будуть в храмі
Молитви ревні, каяття й пости,
І ніч в шовках не раз ще буде з нами,
І нерозлучно з нею я і ти.

31. VIII. 1974

*) Телевізор.

НА БЕРЕЗІ

(Епістоля)

На березі великої ріки
Мій замок.
А по ріці ключами
Пливуть із криги байдаки.
Ніби спішить Армада
З еспанських берегів
До боротьби за владу
Над водами морів.

Минає все. . .
Загинула прославлена Армада
В холодній глибині Ля-Манш,
Та розцвіла за те Гранада —
Еспанії реванш.

А я вітаю Весну
Іще мою одну,
Блакитну даль небесну
І землю запашну.

А я вітаю Весну —
Дні Сонця і пісень,
Що в світ тебе принесла
У твій щасливий день;
Щоб навіть осінню в тумани
І в зимні бурі і сніги,
Була ти увесь час весняна
У розцвіті її снаги.

26. IV. 1974

ІНВАЗІЯ

Я ждав від тебе естафети,
А налетів і grimнув грім —
Напасник з іншої планети.
«Іду на вас!» — гукнув усім.

Тряслися вікна; граду кулі
Сікли по людях, по квітках;
А вітер, в п'яному розгулі,
Топтав ногами по дахах.

Захрипло радіо в тривозі —
Його зривали блискавки,
І вже лилися по дорозі
І по траві дощів річки.

То ніч була... Ніч горобина.
Заснув я в бурі... І у сні
З'явилась ти сама мені
У нашій соняшній хатині.

25. VIII. 1974

ПЕЙТОН ПЛЕЙС

Пейтон Плейс...
Пригадую і яблуні і сливи,
Три поверхи будинок до небес —
Останок днів чиїхсь щасливих.

А Пейтон Плейс — чуже фіктивне слово,
Бо модним був тоді роман,
Жіночого пера, що рвав окови,
Які носив жіночий стан.

Померла авторка давно, давно,
Та і будинку вже немає,
Але у пам'ять кинуте зерно
Живе й щовесни проростає.

Там виноград був, і яблуні, і сливи...
Благословенний Пейтон Плейс! —
Початок днів наших звабливих,
Що стали чудом із чудес.

Хоч і нема вже винограду,
Конвалій між ряди кущів:
Зросла до хмар, на місці саду,
Пагода — твір модерних днів,

Як пам'ятник, щоб вік жило,
Те незабутнє, що було.

16. V. 1974

ДО ЩОДЕННИКА

Подзвонив би, бо вже одинадцять,
Та нема тебе — ти жертва вітру.
Десь сидиш, рахуєш дні на пальцях,
Перечитуєш «Хитру Макітру».

Коли ж сонце прогляне крізь хмари,
Вітер втихне і впаде під ноги,
Пригадаєш, як були ми впарі,
Як минали зелені дороги.

Йшли на зустріч ми лісам і травам,
Обнімали вітри нас і води;
Море гнало хвилі кучеряві
І чинило веселі пригоди.

Та написані в книгах незнаних
Нам шляхи веселі і щасливі,
Позамикані для «неізбранних»,
Духом кволим і серцем лінивих.

Скоро підуть хмари у простори,
Вітри впадуть на втомлені крила
І простелеться килимом море,
Коли прийдеш на хвилі грайливі.

То й не буде часу на «Макітру»
І на вітер дарма нарікати;
Буде наше сонце і повітря,
Доки ніч не покличе до хати.

29. VII. 1974

IV. Царство природи

БАЛЯДА ПРО МІСЯЦЬ

I

Місяць з місця подивився рогом:
«Знову ви — відземні літуни,
Як у себе — в мене під порогом,
Сараною на мертві лани.

Я тут Вічність, а ви перехожі.
Не тривожте спокій мій і чин.
Не змінити вам законів Божих,
В них початок ваш і ваш загин.

Ви часові, ви не вічні — смертні,
Пощо ж претесь в обрії нові.
Я одвічний, не вмиру, бо я мертвий.
Ви ж помрете, бо ви ще живі.

І шпурнув ракету метеором.
«Це memento mori перший раз.
Хай везе назад ракета хвора
В земні води непроханих вас!»

II

І хитнулась машина зухвала,
Як поранений кулею птах,
Коли крила відразу зів'януть,
Світло згасне в орлиних очах.

Та як з темряви чорної ночі
Привид смерти з'явивсь на екран,
Тиском волі відкрив свої очі,
Керму в руки схопив капітан.

Облетів орбітою ворожі
Місяця горби й лани пустель,
І пустив на волю й ласку Божу
До Землі побитий корабель.

III

На Землі і день, і ніч не спали,
На Землі, де людства, як трави;
Всі **людьми** (на мент короткий) стали,
З страхом Божим чекали новин.

Білі, чорні, вельможі і бідні,
Всі жадали естафет побідних
Про тих трьох космонавтів в блуканні,
А думки про Місяць були останні.

Та він вийшов на небесне поле
В ризах царських на свій вічний шлях.
Розпустив на Землю срібні поли,
Свою мантию, світлий монарх.

І спадали з нього срібні рими:
«Я не ворог ваш, я ваш патрон,
В мирі жийте на Землі блакитній;
Вам на поміч мій одвічний трон».

А на ранок, через хмар сувої,
Вниз пробивсь побідний корабель,
І вернув Землі синів-героїв
До їх рідних, друзів і осель.

18. IV. 1970

ЛЮДИ Й ПЛУГИ

Коли не люди, то сніги
Стають навпоперек дороги.
Ні сліду людської ноги,
А снігу, снігу перелогі.

А от підуть сніго-плуги,
Проріжуть ходи й магістралі,
Розсунуть білі береги
Для всіх від краю і до краю.

І розіллються, як ріка
Розковані від снігу люди.
Від них втікай, чи не втікай —
Їх повно, повно скрізь, усюди.

Потоку їх не перейдеш,
Не спиниш знов, хіба снігами,
Чи сніго-плугом заореш
Свогого замку мури й брами.

Та краще, як осяде сніг,
Колеса звільнить він з відчаю,
Щоб бігли швидше людських ніг
Тоді й туди, де вас чекають.

3. III. 1970

ЯБЛУНЯ

Лише на три дні розцвіла вона,
Та так розкішно, неначе до шлюбу.
Бо запізнилася цей рік весна,
Ніби забувши про дитину любу.

Коли ж прийшла, жагуче обняла
І пестоцями всю її покрила.
Тому вона так рясно розцвіла,
Тому так скоро цвіт вона зронила.

І ось стоїть і наливає плід,
А біля неї ходить жагуче літо...
Весна пішла, залишивши слід:
Барвінок розстелився синім цвітом.

25. VI. 1970.

СОНЦЕ ЗИМОЮ

Сонце ходить навпростець зимою —
Рано зайде і пізно зійде;
Недоспавий літньою порою
День у постіль зарання кладе.

Ніч приходить — чорна, довгопола,
Ходить боса, ходить, як мара,
Часом місяць пройде напів-колом,
З піль небесних до свого двора.

Ніч стає тоді бліда, прозора,
А все ж боса й холодна, як сніг. . .
Часом вітром в вікно заговорить,
Часом стукне ногою в поріг.

От і все. Але і так буває —
Приблизить до неї заметіль.
Бубни вдарять, сопілки заграють,
І зірветься пекельна кадріль.

От і спи у ніч таку шаленну,
В буйну ніч, якій кінця нема.
Хай вас тішить надія спасенна:
Сонце зійде — Ніч піде сама.

16. III. 1970

ЗАГРИМІЛИ КОЛЕСА

Загриміли колеса небесні,
Похитнулися вітри у листі,
Я в дрімоті, як дитя в колиці,
А дрімота — візії чудесні.

Такий спокій у громів розгулі,
У дощу мережанім шептанні,
Як у музиці, ніде не чулій,
Лиш в містичній стихій Божій тайні.

Такий спокій. . . І гримлять колеса,
І вогні виблискують по хаті. . .
І так солодко снити-дрімати,
Коли грає оркестра небесна.

26. VII. 1970.

ЧАРОДІЙ

На мої, на пухнаті сніги
Вітер кинувся з Півдня гарячий,
Засвітали його батоги
По джерелах, в снігах моїх сплячих.

І побігли, побігли струмки
По дорогах від хати до хати,
Та на брамах із криги замки
Не пустили їх з двору втікати.

Я звернувся до земних богів:
«Схаменіться, відкрийте проходи!
Я не в силі спинити вітрів,
Відпустіть їм мої сніго-води».

Та даремно: не чують вони,
Чи вдають, що нічого не чують...
Не боги — глиняні боввани,
Невідомо, для чого існують.

І гукнув я тоді до стихій:
«О, прийдіть ви з рятунком до мене!»
І ось раптом злетів Сніговій,
Зашуміли морозні знамена.

Так спинилися враз всі струмки,
А стежки їх замкнулись льодами
Чаром-дивом, не трудом людським,
А моїми до стихій словами.

8. IV. 1970.

НА МІСЯЦІ

На Місяці немає білих хмар —
Там небо чорне, як смола пекельна.
Пастух Одвічності своїх отар
Не пожене й назад їх не поверне.

Лишень над нами білих рун похід
Блакитним полем, срібною травою:
Отари білорунні з Заходу на Схід
Жене Пастух з сурмою золотою.

А завтра знову десь їх пожене
На інший лан, на інші сині ниви,
А з обрію громада туч зрине
І кине нам дощів з громами зливи.

У блискавках заіскриться земля,
Зберуться громи, як війська до бою,
Та будуть пити дар дощів поля
І райдуга життя, що сяє ще від Ноя,
Зійде барвистою надій дугою.

* * *

На Місяці немає туч і хмар,
На Місяці поля від спраги вмерли.
Умер і грім, і блискавок пожар
Дощі камінні знищили й пожерли.

На Місяці глуха й німа пустеля,
І небо чорне, як над гробом стеля.

26. IX. 1970.

НАВКРУГИ

Навкруги мого царства сніги,
Завірюхи танцюють з громами,
І вітрів крижані батоги
Б'ють по вікнах і свищують шляхами.

А у мене у барвах ліси,
Повні сонця вони, сади й доли;
На всю осінь утіхи й краси
Розстелило тепло свої поли.

А як прийдуть сніги і до мене, —
Вони мусять до мене прийти, —
Ляжуть спати отави зелені
Під кленові хрещаті листки.

А тепло завітає до хати,
І пісні в теплу хату прийдуть;
Будуть в хаті й квітки розцвітати,
А сніги налетять і підуть.

8. X. 1970.

РАЙДЕРЕВА

Розрослись райдерева в саду коло хати,
Розпустили широке хрещате листя
Та прибрались в блакитні й рожеві орнати,
Уквітчались з коралів і перлів намистом.

Я любив і пестив їх наївних і лагідних,
І росли вони безтурботно й безжурно,
Бо не знали ще зим, холодних, буревійних,
Що вже рушили походом з мерзлих тундрів.

І от в ніч, як стояли у солодких мріях,
Своє листя хрещате на вітрі гойдали,
Вліз мороз до райдерев підколодним змієм,
Післанець від снігів й буревіїв навали.

Він дихнув, як отруя сріблиста,
І спустилося долу хрещате їх листя.

12. X. 1970.

ДУБИ

Убрало Сонце у вуаль обличчя,
Ніби кокетливе дівча,
Або красуня молодиця,
Що має сонце у очах.

На небо вийшло, щоб пройтись горою,
І срібний шлейф розсіявся по землі...
А на землі, зеленою юрбою,
Стоять дуби, як королі.

«Не стерплю! — каже дуб. — Не стерплю!
Яка краса!» — «Також і я!» —
Говорить інший... — «Чи живу, чи мертву,
Але візьму... Буде моя!»

Та всі стоять...
Не рушаються ані на п'ядь,
хоч королі.
Їх ноги вкопані в землі.

23. X. 1970.

НА РІЗДВО

Хоч під снігом сплять мерзлі поля
І зима ще стоїть у кожусі —
До весни завертає земля
В дні Різдвяні в одвічному русі.

Хоч за нами роки та роки.
Вже й не хочемо їх рахувати.
Та й нащо?... То пшениці стіжки,
Що змогли їх щасливо нажати.

То багатство — його споживем.
Багачі ми, магнати пшениці.
До весни ми нової вже йдем
Крізь мороз, зимові сніговиці.

Ще для нас розвесніє земля,
У зелені одягнеться шати.
Хоч ще сніг, хоч ще мерзла рілля,
В дні Різдвяні йдем Весну стрічати.

18. XII. 1970.

ТВОЄ ОБЛИЧЧЯ

А сніг іде, іде...
А сніг паде,
Перетина завіями дороги...
Не хочеться уже іти в сніги —
Не йдуть,
не слухаються ноги,
В сніги погрузли, як плуги.

Хоч кінь стоїть... Залізний кінь
Може повезти, тільки вскочиш.
Але сніги вперед відкинь,
А руки вже не хочуть.
«Вже досить нам було ходити.
Вже досить нам було робити!»
— Так кажуть.
Кінь стоїть і жде.
А сніг паде, а сніг паде.
Дороги
Обертає в перелоги.

І раптом... Чи ж мої це ноги?
Снігами, греблями ідуть, пливуть.
І руки в рукавицях,
Ніби їх в поміч серце кличе,
Уже у снігових копицях
Снопи серпами жнуть.
Бо Сонце засвітило,
як твоє обличчя.

26 — 28. XII. 1970.

БАЛЯДА ПРО МІСЯЧНУ ЛЮБОВ

Вийшов в небо заплаканий Місяць. . .
Не тому, що були космолети,
Які, не закріпивши навіть місця,
До своєї вернулись планети.

Не тому. Пригадав він свої залицання
До Землі, що вродилась пізніше за нього.
Цей романс роки мільйонів давній, предавній,
Не було на Землі тоді ще нічого.
Ні одежі з зелених лугів і лісів,
Ні намиста з гірських водопадів,
Ні хвилястої плахти блакитних морів. . .
Тільки гір вулканічні громади:

Дим,

вогонь

і громи,

Та вуаль повітрова синя.

І однак, притулитись до неї грудьми

Мріяв Місяць в космічній пустині.

Мріяв Місяць. . . Манили його

Її щоки вогненні і лоно

Та сережки її з блискавок

І намисто з вулканів червоних.

Він кохав. . . Не кохала Земля.

Відштовхувала у вічну орбіту,

Щоб ішов він за нею здаля

Увесь час до закінчення світу.

Він постарів в мільйонах років,

Та не міг в серці згоїти рану;

Висох, зморщився, зжовк, полисів,

Але дивиться все із Божих шляхів

На блакитну

планету

кохану.

4. II. 1971.

ШАНУК*)

Аркана танцюють сиві хмари
І трусяться небесні порохи
Та осідають на дахи,
Як білі руна з Божої отари.
То сніг. . .

Там нагорі не сплять,
Хоч місяця нема й не світять зорі —
Майструють вже майстри весняну снасть.
Бо вже весна переступила гори.

І там, де йшов за батьком Гаявата,
Іде кроками-милями Шанук. . .
Вже степ почув тепло весняних рук
І шепче до ланів: «Пора вставати!»

Ще не знялись вітрила кораблів
З південних гнізд гусиних націй,
Які пливуть у два кінці Землі —
Аеронавти й разом мореплавці.

Але й вони готовляться у путь,
Хоча степи й озера не готові.
Усі готовляться і терпеливо ждуть,
Коли прийдуть накази Шанукові:
«Рушати в путь!»

22. II. 1971.

*) Шанук — теплий весняний вітер у Канаді з Тихого океану.

КАЛЕНДАР

Ще спить під снігом наша конюшина
Над озером, закованим в льоди,
А вже зникають зимні хуртовини
І снігу почорнілого сліди.

В календарі це перший день весняний.
Ніч поділила нарівно добу,
Та десь Сатурн старий лежить ще п'яний,
Тримає в кулаці своє табу.

І сонце світить тільки одним оком,
На другім хмарні сірі намітки. . .
І конюшина спить ще сном глибоким,
Їй сняться срібні роси і чайки.

Нехай іще — будем чекати,
Доки гукнуть до нас чайки крилаті.

21. III. 1971.

ВІДЬМИ

Я сказав, аби сніг уже не сипав,
Але вітер неначе здурів.
Сто відьом він на танці покликав —
Всі дороги засипав, замів.

Сто відьом. . . крутять мітлами, віють,
Хоч одну би піймати за хвіст,
Як бурсак той у славному «Вії»,
Щоб до пекла вхопив усіх біс.

Хоч і сонце вже дивиться з неба
І вода навіть капає з стріх,
І вже снігу і вітру не треба,
А він віхрами крутить на гріх.

Оце Квітень. Просякнув брехнею
Увесь світ — і багач, і злидар.
За людьми осоромився нею
Навіть приятель наш — календар.

2. IV. 1971.

В САДУ

Зацвіла спочатку хінська вишня,
Наймолодше у мене дівча.
Раньше всіх завітчалася й вийшла
Гаївками Весну зустрічать.

А за нею сливи на городі
В сніжно-білі убрались вінки.
Буť весілля — молода виходить,
Йй на зустріч зібрались дружки.

Ось вона — ніби ранок рожевий,
Пишна яблуня люба моя,
У короні шлюбній коралевій,
В сяйві щастя, як рання зоря.

А де ж він? Де юнак наречений?
Кому доню кохану віддам?
Враз Шанук пролетів коло мене
І віддавсь яблуневим устам.

24. V. 1971.

ОЧИЩЕННЯ

Десь далеко він. Почорніло небо
Над вовнами кожухів-хмар.
Комулюсів старий вівчар,
Глухий, як бубон, грім
Бубнить хіба для себе.

Чорніє небо все більше й більше
І от вже вниз ударив стріл...
То грім скотився з даху на горище —
З комулюсів в підхмарний діл.

Готуйся! Будуть бити стріли —
Нечистих Духів пожене Ілля,
Дощами вимивати з бруду й цвілі
Міста знечищені й занедбані поля.

27. VI. 1971.

В ДОРОЗІ

Вітер напав — атакує дорогу,
Кида в атаку вихрищів полки;
Коням залізним підкопує ноги. . .
Ані спинитися, ані втекти.
Небом надходить повітряна зброя,
Срібними кулями сиплють дощі,
Кида ракети. . . Мабуть, ми не встоїм —
Десь відійдем в придорожні хащі.
Раптом розрізало хмари надвое
Сонце в сіянні і сили й краси:
Вітер приліг, приховався імлою;
Хмари зомліли і впали в ліси.

От і кажи, що рятунку немає,
Чуда немає — розуму час. . .
Це ж бо сам ангел, з мечем полум'яним,
В образі Сонця з'явився до нас.
Він нас провів через хмарні походи,
Стежі дощів і громи блискавиць;
Він розхилив для нас поли погоди,
Він нас провів до порогів домів,
В затишок наших світлиць.

13. VII. 1971.

ЯК МІГ МОЙСЕЙ . . .

Як міг Мойсей здобути з скелі воду,
Ударивши по камені жезлом,
То можу й я спинити цю негоду,
Що снігом віє в мене за вікном.

Бож не пора. Бо завтра вже Великдень,
Воскресення Христове і Весни,
Тож не в кожухах завтра на добридень,
Як на Різдво зустрінемося ми.

І я сказав: «Спиніться стихії,
Розсуньтесь хмари сиві на боки!»
І стали затихати вихри-сніговії,
А ранком Сонце вийшло на блакить.

8. IV. 1972.

ХМІЛЬ

Заглянув у вікно вночі мій хміль,
Мене побачив і сховася.
Вже північ. Дощ не дощ — рідкий кисіль
Десь з неба щедро розливався.

Тече по вікнах, а він у вікні —
Зелений хміль — не хоче спати.
Трясе ним люто вітер, і мені
Він хтів оскарження подати.

Чому не прив'язав я до стіни
Його хистке стеблисте тіло?
(Розп'яте без провини і вини),
Щоби не мучилось і не боліло.

Боїться — скажу: «Хмелю, упати!»
Впаде й піднятися не зможе.
«Не бійся! Хвильку підожди:
Удвох ми вітер переможе!»

25. VII. 1971.

МІНІАТЮРА

Три дні стояли м'роки над нами,
День був, як ніч, а ніч, як тінь.
Десь забарився грім наш за морями,
Та от уже з'явився він.
Погнавсь в один кінець, ударив в другий,
Розсік мечами на куски
Застиглих м'років і сльот наруги
І хмарами їх в рух пустив.
Тоді упали хлябії небесні
На землю сріблами води,
І вся земля прокинулась, воскресла
Звірі і люди, і сади.
А грім побіг до Сонця, загукавши:
«Виходь! Відкриті всі шляхи.
Три довгих дні за хмарами проспавши,
Розсій проміння на дахи».

1. IX. 1971.

ЦАРИЦЯ БАТШЕБА

Хмари — одежа Землі,
Пошматована вітрів зубами.
Крізь одежу все тіло її
Просить сонця, взиває дірками.

Не ховає вона наготи,
Як Батшеба колись від Давида,
Щоб до нього в обійми піти. . .
Як піде, то царицею вийде.

Як прийде час — одежа спаде
І Земля вся зімліє в нестямі,
А від того насіння зійде
І лісами, ланами й галями.

І вбереться Земля у шовки,
У парчу, срібно-ткані іглиці,
В колоски, у пахучі квітки,
Як належить пишній цариці.

16. IX. 1971.

ЗИМА СКОЧИЛА З ВОЗА

Йде Різдво. Зима скочила з воза
По дорозі з полярних льодів,
А за нею — морози, морози!
Хоч втікай до тропічних країв.

Але ні. День втікає від ночі,
Переходить звичайний поріг:
Щодоби собі сонця доточить,
І дарма спать лягатиме сніг.

Йде Різдво. . . а за ним і Великдень,
Синій ряст проросте з-під снігів,
І весна молода до нас прийде
З табунами крилатих вітрів.

Будуть знов і чайки й альбатроси,
Придорожні ліси і сади,
І назустріч, як це було досі,
До нас вийдуть русалки з води.

22. XII. 1971.

ДИВУЮТЬСЯ ТОПОЛІ

А грім ще не гримів ні раз. Де ж він?
Все жде його. Дивуються тополі
І яблуні, що вже весняний гін
Торкнувся їх. . . Удар! Удар! — всі молять.
Солодкий твій удар в отару хмар,
Як жезл Мойсеїв у скалу в пустині.
Від нього хлине нам дощів нектар
На спраглі ниви, на луки в долині.
І зацвіте, вквітчається земля,
Як молода у цвіт, пахуче зілля.
Музики вітру й сонця звеселять
Усіх, усіх, що прийдуть на весілля.
Та грім ще не гримів. . . Грими! Прийди!
Вночі перед світанком. . . У постелі
Мене й людей прокинй і розбуди,
Щоб слухати пісень твоїх веселих.

17. V. 1972.

ПАЗУХА ЗЕМЛІ

Пасажир втік з літака у хмари,
Впав дощем, згубивши парашут.
Знявся сполох в небі. Незабаром
Кинулись утікача вернуть.

Вже стрільба з гармат і скорострілів.
От летять військові кораблі.
Але жадний в нього не поцілив.
Дощ сховався в пазуху Землі.

Та коли ракети і набої
Грім старезний вистріляв усі
І заліг з вітрами за горою,
Вийшло Сонце в саяві і красі.

А тоді, розніжена й загріта,
Розгорнулась Земля в сивій млі,
І до Сонця вийшли трави й квіти,
По дощі із пазухи Землі.

1. VII. 1972.

ПРОРОК ІЛЛЯ

Мабуть, Ілля покритв брезентом Землю.
Чумак небесний. Аби не чутъ
Коліс гуркоту його воза.

Отворив греблю,
І вже через брезент
річки течуть.

На мить затихло.
Та раптом з воза
падуть на Землю буханці.
І на землі усе приникло.

Не вдержати йому в руці
вогненних коней. . .

І нема припони.
Кілка ніде не заб'єш у небі,
Коли потреба.

Коні понесли. . .
Старий залишився сам.
Сам на сам
На шляхах небесних.

Може на ріллі
Коло плуга.
А ми самі на Землі
Без ворога і друга.

19. VIII. 1972.

НА МОЇХ СОНЦЕЦВІТАХ

Ще зелені мої сонцецвіти,
Та вже гаснуть їх зорі-квітки.
Бенкетують на їх легких вітах
По дорозі у вирій пташки.

Жовтогруді канарки між ними,
Як рої медозбірних джмелів,
Між коронами квітів рясними,
Дозбирають плоди теплих днів.
І коли вже прийдуть сніговії
І махнуть на них срібним крилом,
Дехто з них утікати не поспіє
В ті краї, що приймуть їх теплом.
Будуть мерзнуть, плакати, як діти,
І ховатися в мерзлих кущах,
Доки з'явиться «Бабине літо»,
Щоб зогріти запізнених птах.
Щоб зогріти їх крила зів'ялі,
Нерозумних на шлях навернуть,
Щоб вони на снігу не чекали —
Вибиралися в пташиний свій путь.

29. IX. 1972.

ДЕРЕВА

Дерева розмовляють між собою:
«Може буде дощ...
Може буде... Покивав головою
Стрункий явір... Хоч, чи не хоч,
А приймем, що дадуть.
Чи дощ, чи грім — на голову впадуть».
Вітер прийшов, показав на небо:
Може треба, а може й не треба...
Ударив грім.
Вітер каже: «Ходім!»
Дерева засміялись разом:
«Не підемо цим часом...
Дороги вузькі,
Чоботи тяжкі».

22. V. 1973.

ЗМІЙ

Черкнув по небі пензлем крейдяним
І зник за обрій, мов пташинка.
Зостався білий слід за ним,
Як новороджена хмаринка,
 Що нам несе дощів напій
 І оживляє пшениці і трави.
Та не хмаринка це,
 а Змій,
 отруйний і лукавий.

Туманом він упаде між людьми,
В повітрі розпадеться на атоми
 І не втічемо ми,
Щоб не вдихнуть його грудьми.
 Вдихнем
 І вже не зможем стерти
 із наших уст
Його причастя с м е р т и .

А люди тішаються, що в небі попід зір,
В повітрі чистому, як ранні роси,
Літає срібний птах — їх геніяльний твір
 І честь і славу їм приносить.

4. X. 1972.

ВІТЕР ТАТАРИН

Вітер із півдня... Дарма! — несе холод.
Листя здирає — податок Землі.
Вже дерева, хоч не всі, стоять голі.
Вітер татарин не знає жалів.

Геть обдере й побіжить собі далі,
Квіти в'ялить — з них нема чого взять.
Клен мій червоний вдягнувся в регалі —
Дані не хоче татарину дати.

Князь він і лицар — все листя, як лати,
Тільки дзвенить від вітрових мечів.
Буде він в листі, як в броні, стояти
Доки не вкриється сріблом снігів.

Срібло і золото буде спадати
Рано весною, як теплий Шанук
Знов розкує крижані Зими шати,
Стомлену Землю розбудить від сну.

Клен прибереться у зелень на зміну,
Клен непокірний напасним вітрам...
От і тепер — всі зігнули коліна,
Він стоїть гордо у пурпурі сам.

6 — 7. X. 1972.

УТИШЕННЯ БУРІ

Я бурю умовив. Сказав їй: «Спинись.
Збираюся тепер в дорогу!»
І вітер ущух, до землі прихилився,
Руном простелився під ноги.

Та Сонця підняти не міг я з тропи,
Бо Сонце підлегле Сварогу.
Усі верстові розгубило стовпи
І вибрало низом дорогу.

Пливе боковим піднебесним шляхом,
Відбившись з небес магістралі,
І крила його, що нас гріли теплом,
Не хочуть служити нам далі.

Рятунку нема. Одягнемось в кожух.
Цю зиму пройдемо снігами,
Аж Сонцю накаже Одвічності рух
Вернутись до нас, бути з нами.

4. XI. 1972.

ВЕСНА НЕВЕСНЯНА

Весна ця зовсім не весняна,
А все ж таки прийшла до нас,
Як засвітили вікна з храму
В твій дім у молитовний час.

Дарма, що плачуть нині хмари
І наш Великдень у сльоті.
Ми знаємо, що незабаром
Прийдуть дні яркі, золоті.

А з ними пісні солов'їні,
Зелені трави і квітки,
Як дар нам, дітям України,
За хліб в розлученні гіркий.

14. IV. 1974.

МІЙ ВАРТОВИЙ

Як ніч, так ніч не спить мій вартовий,
Час від часу гукає: «Стережись!»
Мій пес.
Він все на варті десь.
Малий,
Непоказний,
Навіть не мій — сусідський пес.
А стереже мій дім, мене
Непроханий і без заплати,
Лишень часом прийде під хату,
Хвостом махне,
Сказати щось, щоб щось дістати.
Але не дасться в руки взяти.
Просить не буде — гордий пес.
Відвернеться, коли даєш...
Немов не бачить...
Етикет залізний.
А як підеш,
То потім візьме:
«Дістав, мов, сам
І можу дати іншим псам».
Мій гордий пес. А часом непомітно,
Коли в садку я, підійде,
Хвостом вимахує і жде,
Щоб я побачив, щось сказав...
Та що сказати? — гав, гав?
Промовлю щось, він запищить
І вже щасливий відбіжить.
Мій замок стереже, йому чужий,
І він мені чужий.

10. X. 1972.

З КАЛЕНДАРЯ

Грудень

Грудень... і Сонце спустилося долу:
Здалека йде не до нас — в чужий світ.

Небо — порожня господня стодола
Без огорожі, кошар і воріт.

От горобці посідали при дверях:
Ждуть подаяння — в зимі жебраки:

Зимний обід і убога вечере,
Спати ідуть на холодні дошки.

Грудень... Зима... Перебудемо може.

Вже йде на поміч старий Зодіак;
Сонце поверне до нас в огорожу,
Щоб розкувало зимовий кістяк.

Буде кувати помалу, помалу,
Доки не вернесь до дому Весна.
Тяжко чекати, не всі витривалі...

Прийде... Не всіх привітає вона.
А горобці сидять, мерзнуть при дверях —
Ждуть терпеливо від мене вечере.

5. XII. 1972.

Березень

Тріщи — не тріщи,
А це тобі не Водохрищі.
(Народнє)

Хто дочекався Березня крізь зиму,
Надію має дочекать Весни,
Хоч ще мороз вартує під дверима
І дзвонить в дах вітрище навісний.

Та в день виходить на небесну вежу
Веселе Сонце, сповнене жаги,
В ясній короні, в золотій одежі,
І шле теплінь в поля і береги.

І шле проміння під снігів кожухи,
Де сплять коріння й зародки цвітів,
Щоб їм сказати: «Стихли завірюхи
Бо йде похід весняних теплих днів.

Від сну прокиньтесь, зеленню-стеблами,
Крізь вогкий сніг приймайте мій напій,
І розцвітайте квітами очима
По вічно-юній, радісній Землі».

8. XII. 1972.

БЕРЕЗА

Березень тут. Та мовчить ще береза,
Біла береза моя близь вікна.
Вітер витріпує крижані леза
З кіс її довгих. . . не чує вона.

Чоботи білі в снігу по коліна,
Буси й сережки лежать під снігом.
В снах вона мріє, як спляча царівна:
«Десь їде милий небесним шляхом».
Їде коханий. . . от скоро вже буде.
Кіс доторкнеться диханням палким.
Сплячу царівну обніме, розбудить,
Вітром пригорне п'янким весняним.

Березень тут, хоч ще тиснуть морози,
Мітлами хмари змітають сніги.
В грудях землі у пів-сні туберози
Вже набирають на весну снаги.

1. III. 1973.

СИМБІОЗ

Не прилетіла ні одна бджола
Напитись меду з вишневого цвіту,
І вишня одцвіла. . .
Весна минула. . .
Минуло літо. . .
Ні ягідки малої.

Одне вишневе листя,
А в яблуні старої
Повно намиста.
Летять джмелі. Минають вишню,
Цілують яблуню огрядну, пишну.

Знову весною
Цвітуть разом обое.
Ударив грім. Розколов яблуні тіло.
Вишня вся побіліла,
Бджоли обсіли. Джмелі налетіли.
А прийшло літо —
Ягоди на вишні

вином наливо.

21. V. 1973.

ПТАШИНА РЕСПУБЛІКА

На острові, високому обриві,
Де море вічно гримає і б'є,
Де хвилі піднімаються, як гриви
Морських, негнузданих іще коней,
Кипить життя. . . Там не була ніколи
Людська нога. Лише крилатий рід.
Тисячоліттями живе на волі
В республіці пташиних зграй і гнізд.

Там конституція на різних мовах
Не писана, але тверда й жива,
І кожне в ній багатозначне слово —
Це Богом заповіджені слова.
Виконують їх вірно, свято зграї,
Шумлять їх віча мудростю віків,
І довга їх історія не знає
Ні війн, ні зрад, ні змовницьких бунтів.

Та настає непевности година —
До острова зближається людина.

23. III. 1973.

ВИХОДИТЬ СОНЦЕ . . .

Виходить сонце на порядок денний,
А хмари вже стоять на толоці,
Як ті корови, пастухом гонені,
Що віддали данину в молоці.

Пастух вдоволений: багато відер
Він видоїв за ніч минулу й день,
Бо висушив голодний сухо-вітер
Роти дитячі трав і черешень.

Радійте всі: хвала йому і хмарам,
Що не забули вас у чорні дні!
Що він прийшов і хмар пригнав отари
Та вам служив без дяки і платні.

22. V. 1973.

САДІВНИК

(М. Л. Боровському)

Мій друг... Він щепить груші —
Чужі гілки, як діти, вщеплює до них;
В зелене тіло їх
Вдихає душі.

Ростуть і наливають плід.
А він між ними —
Від яблунь до кущів ягід,
Поміж брусковини,
Сливи і квітки,
У закути, де рояться бджілки...

Там улики... Там праця не втихає,
Плянована й розумна... Симбіоз.
Збирає мед бджола і з цвітом цвіт вінчає
У ритуалі пахоців і рос.

Щоб плодом збагатили віти
Під осінь у саду,
І вулики змогли розбагатіти
У їх господі — на меду.

А попід тин стоять високі клени —
Їх «чоловіки» і «жінки».
Жінки в намиста китицях зелених
Насіння плідного — лишень їх статъ
Цвіте і родить...

Парубки,
Як євнухи, безплідними стоять,
Без усмішки і слова —
Живі зелені дрова.

7. VI. 1973.

ТУМАН

Осінній ранішній туман,
А після нього сонце пламеніє.
Легеньких хмар небесний караван
В пустелях неба десь ген-ген видніє.

Безводний шлях, дощів, мабуть, джерела
Повипивало літо ще до жнив,
Щоб в саяві соняшному зріли зела
І в золото вдягалась зелень нив.

Калина вже пишається в намисті,
А геліантус не такий швидкий —
Лишень почав вишивати в листі
Нитками з золота свої зірки.

Нашіє їх він в мантию святкову,
Тоді засяє нею на весь світ,
Щоб люди йшли і тішилися знову
Садівником, що дав йому той цвіт.

18. VIII. 1973.

АРМІЇ БОНАПАРТА

Як армії розбиті Бонапарта,
Спішать у відступ армії Зими.
Вже звинута їх походів карта —
Десь, як його, жде глум Березіни.

Зіб'ються армії у стіснених дорогах,
Згромадяться на береги й мости;
Впаде, як грім, над ними перемога
І вже ніщо не зможе їх спасти.

Як не спасло ніщо і Бонапарта —
Весна Європи розцвілася враз,
Так і тепер свободи «Магна харта»
Весною приготовлена для нас.

18. IV. 1974.

ОСИ

В саду, на яблуні моїй
Будують храм побожні оси,
Лагідні, тихі і малі.
Мене не помічають досі.

Все літо, у кожній порі,
У сонці сяйва, чи в негоду,
Будують вроджені майстрі
Свій храм — повітряну паго́ду.

Вони будують, щоб в зимі
Жила цариця їх єдина,
Вони ж покірливо самі
Під храмом здвигнутим загинуть.

Щоб в ньому плід її проріс
У темних келіях весною,
І вилетів у сад, чи ліс
Уже новим осиним роєм.

— — — —

Налетіли вітри,
Розчісують яблуні коси.
Храм свій старий
Рятують збентежені оси.
Хмари упали дощем,
Розмочили полотна в пагоді.
Горе! Осиним плачем
Від руїни спастися вже годі.
Розмотались полотна до краю
(Храм як турецька чалма),
Поясами до долу спадають. . .
І рятунку нема.
Коли ж вітер спинився,
Дощі випали з хмар —
Храм осиний лишився,
Як порожній хінський ліхтар.

10. VIII. 1973.

КАНАДСЬКА ІДИЛІЯ

Лютий мороз. . . Що замерз навіть Вітер,
Крилами впав до доріг і снігів.
Бідна пташина не може зігрітись —
Кулиться в пір'я в печерах дахів.

Сонце! О Сонце! Вставай з свого ложа.
Ранок уже. Ніч вже спати пішла.
Кидай проміння в сніги і морози.
Кинь нам хоч пригорщ на Землю тепла.

Сонце зійшло. . . Та червоне, червоне.
Десь зачеркнув по обличчі мороз.
Тяжко йому підніматися — стогне.
Кості болять, сліпнуть очі від сльоз.

Вже аж під вечір, як Сонце скотилось
Вниз по горі у хиткий океан,
Хмари з загір'я на крила схопились,
Сніг закрутили в гопак і аркан.

Теплий Шанук за їх крила вхопився,
Впав на мороз, розідрав на стьожки;
Навіть і сніг, наче віск, розтопився. . .
Люди зраділи, зраділи й пташки.

* * *

Як Сонце заспить у небесній кошарі,
Нам на рятунок злітаються хмари.

2. I. 1974.

ВІРТЕ СОНЦЮ

По Різдві повертають стихії
Добре Сонце лицем до Землі
І віщують: «Не тратьте надії,
Ще прилинуть до вас журавлі».

Заклекочуть носаті лелеки,
А за ними гуси і качки,
І Весна, що здавалась далеко,
Вдягне Землю в зелені шовки.

Як струна, прокладуться дороги
До озер, що полощуть піски,
І зустрінуть нас криком тривоги,
А теж радости білі чайки.

По Різдві повертають стихії
Добре Сонце лицем до Землі.
Вірте Сонцю. Не тратьте надії,
Як не тратьте степи й журавлі.

Січень 1974.

СПОМИН

Сніг висипався із кошів небесних
Через дірки, які прогриз мороз.
Десь не міцний був певно верболюз,
Що з нього плів коші раб безтілесний.

І чорне стало білим на землі,
Бо вже мороз малює все на біло:
Усе, що в мокру осінь почорніло,
Шляхи й дахи; слід плуга по ріллі.

Але дарма. Малюй, малюй, Морозе!
Не вдержати зими жорстокий лад.
Повернеться до нас весна назад,
І потечуть твої ріками сльози.

В сльозах твоїх розтопляться сніги,
Зазеленіє ліс, степи і гори,
І вся земля піснями заговорить
В надхненні творчої снаги.

25. VIII. 1974.

V. Pro patria

ЗАШУМЛЯТЬ ПШЕНИЦІ

То нічого, що в це лихоліття,
Наше Слово — приборканий птах.
То нічого.

Що таке століття?
Час малий в історичних віках.
Переходять за здвигами здвиги,
І за крахом іде новий крах,
І падуть імперії у прах,
Потрощені, як крига.

Століття за століттям. . .
А ми молоді.
Дарма, що ми були усі віки,
Як і тепер, так і тоді
На берегах великої людства ріки.
Ми молоді із давнього коріння,
Що все було живе в родючому ґрунті.
Відходили покоління,
А молоді проростали в житті.

У змінах поколінь
наш геній пережив
Всі катаклізми, всі навали,
Чужих держав провали,
Що хід історії творив.
І він зберіг живуче нам насіння
На всі майбутні покоління. . .
На тисячі відроджених років.
Років потужности і слави
Нової нашої, іще не знаної, держави.

Живе Слово —
 не приборканий птах —
 Воно молоде пташеня
 В історичних віках;
Набиралося пір'я останніх сто літ,
 Від Шевченка до нашого дня,
А під ним — віковий моноліт.

Ми молоді. . .
 Між народів — дідів,
Що волочать свої бороди сиві,
Що вже справді ідуть до гробів,
 Прогулявши і славу, і сили.
І хоч Слово їх нескований птах,
 Та вони вже об'їлися волі. . .
Птах безкрилий їх Слово,
 Убоге в думках
На безлюдному вижатім полі.

Зашумлять, зашумлять
 пшениці,
А той шум — наше Слово
 крилате.
Воно все ще лежить в толоці,
Та прийдуть,
 та вже йдуть
 юнаки-молодці
Толоку під пшеницю орати.

2. IX. 1971.

В ДНІ ЮДОЛІ

Минали дні. . . З'явивсь тоді Тичина,
Кларнетами загравав. . . Сполохав голубів.
Його не стало, хоч і не загинув —
Неславою померк у стані ворогів.

Тоді ж з'явилися Зерова сонети —
На айворі мережані думки.
Черпали силу з них нові поети,
Та згинули від лютої «чеки».

Минали далі дні. . . Закостеніли
Класичні строфи на ґрунті сухім,
Бо почування людські їх не гріли. . .
А сам поет?.. І слід зник по нім.

Пройшли ще й варвари крізь Божу землю,
Лишаючи її руїною руїн,
І все ж таки нове поетів плем'я,
Зросло, як квіти з сліз і домовин.

І аж тоді забилося серце в грудях,
В великих грудях матері землі. . .
Час прийде — вимруть хижаків-нелюди,
Земля очиститься від погані і тлі.

18. XI. 1969.

НОТА

На Різдво не їду нікуди,
Сиджу в хаті, жду колядників.
П'ють, їдять, б'ють поклони люди,
Поскидавши лахміття гріхів.

У новій різдвяній одежі
Відбули літургії в церквах,
І підуть за старих гріхів межі
В новорічний гріховний шлях.

31. XII. 1971.

РОКОВИНИ КАЇНА

На калмицьких кістках Ільїча
Наліпили воску, замість тіла,
Бо тіло зітліло
І ями прошились в очах.

— — — —

Під стіною бур'яни і трава,
Під стіною старою царів.
Не шовкова трава степова,
А погнійна трава смітників.
Там закопаний Йосип гние —
Від Івана Страшного страшніший.
Хто проходить, з огиди плює
На його гноєвище.

— — — —

О, марнота! Безумна марнота марнот!
Море сліз і крові пролити,
Щоб нарешті упасти з розбійних висот
І в призи́рстві проклятими гнити.
Та ще тягнуться чорні, прокляті роки.
Ще в Кремлі їхня тінь, епігони,
Доки смерть не протягне своєї руки
І у ями і їх не загорне.

14. IV. 1970.

УКРАЇНКИ В МАНІТОБІ

Говорили люди: в Манітобі,
Як в Сибіру, пташки не співають,
Навіть квіти, як жінки в жалобі,
А жінки вогню в серцях не мають.

Може так було за Гайявати,
Як були ще дикі хащі й хвої
Й не було ще ні одної хати
З України, хатки чепурної.

Та з'явилися жінки господині
У вишиваній, гаптованій сорочці,
З повним серцем пісень з України,
З повним серцем гарячого сонця.

З того часу пахнуть квіти й ниви,
І пташки щебечуть і співають,
А жінки й дівчата чорнобриві
У красі й коханні розцвітають.

3. VI. 1970.

ДВА ЧЕХИ

Було два чехи — обидва великі:
Тома Масарик і Кароль Крамарж,
Непримиримі, як коні два дикі,
Запряжені до історичних маж.
Масарик — бунтівник одвертий,
Крамарж — легаліст упертий.

Тож не любив Крамарж філософа бунтягу —
Він шкодив ритмові усталених основ,
Його ім'ям назвав він пса-дворянгу,
Підкресливши до Тома нелюбов.

Та Чехія дорожча за всі чвари,
Століттями під берлом чужинців;
Вони обидва, хоча і не впарі,
Змагались скинути ярмо віків.

І час прийшов: ударив дзвін свободи.
І от Крамарж, що Тома так ганьбив,
Його урочисто, як вибранця народу,
Своїм і Чехії вождем проголосив.

— — — — —

Примітка:

Воскресла Чехія свободна... Але ні!
Багато вірила у брата Руса,
А він спалив її свободу на вогні,
Як інквізитори спалили Гуса.

27. VI. 1970.

ПЕРЕД ВЕСНОЮ

(Пам'яті тих, що вмерли за Україну)

Сніги. . .

В Канаді, в Україні, на Сибіру.

В Канаді лише сніг. . .

А в Україні під снігами

сплять душі, скошених із ніг,
забитих ворогами. . .

Синів її,

доньок,

дітей малих.

Їх рвали бузувіри,

Як в колізеї давньому звірі. . .

В лісах Сибіру,

у тундрі, тайзі, мочарі

Лежить під снігом

Цвіт соняшної,

вічної Вкраїни,

З корінням вирваний,

Зів'ялий

і померзлий

на чужині.

Спіть сестри і брати

Під чистими невинними снігами.

Прийде відплата. . .

Має суд прийти —

за все, за все

над вашими катами.

Ви станете на суд,

на суд історії

правдивий, непідкупний.

Осуджені злочинці всі підуть

У багна сорому і вічної покути.

Тоді, по вашій крові і слідах

Пройде воскресле Сонце України,

І квітами

укриються долини,

Де ви спите в снігах.

21. II. 1970.

ІСТОРИЧНА НОТАТКА

Без титулів на тому світі
Полуботок Павло й Петро Романов;
Петро призначений в аду горіти,
Павло ж в раю — за муки і кайдани.

І Катерина, що була Софія,
Корона у сміті, вона ж з Петром.
Він був розпустний цар, вона повія,
Тепер в аду за суд над Кальнишом.

Кальниш в раю, на варті коло брами
З святим Петром (і сам же він Петро),
Стоять удвох з бичами і ключами,
Пускають в рай достойних за добро,
А грішних гонять в ад бичами.

І вже тепер ніяк Петро Романов,
Ні з Ангальт-Зервстів Катерина,
Ні нападом, ні грішми, ні обманом
Не вернуться гнобити Україну.

На Катерині пута Кальнишові,
А на Петрові ланцюги Павлові.

19. I. 1971.

ОЛІВЕЦЬ

З Німеччини новенький олівець. . .

І враз згадав мені «Нах Остен» —

Руїну,
рабство,

смерть. . .

І в бункері кінець безчесний.

«Нах Остен!» —

Орди на загладу,

Тотальне рабство в небуття —

Його мета: загибля повна Україні.

Не вийшло. . . Не Цезаря вінець —
на смітнику кінець.

А нині. . .

Цей олівець із золотим паском,

Як паспорт, у світ віза.

На ньому літери рядком

«Германія» й емблема червоно-чорна
Крови і заліза.

— — — —

Лагідний олівець слухняний,

Будеш служити мені своїм хребтом,

Будеш моїм рабом

За те, що фірер окаянний

Топтав мій край коханий.

Нехай Ізраель дістає грошима

Свою відплату, але не ми!

За нас хіба відплатить Гірошима

Тевтонськими кістями.

І де розстрілені

Олег,

Олена,

Палає гніву заповідь огненна.

І в заповіді речення ясне і просте:

«Пам'ятай і ніколи не забудь
«Нах Остен!»

18. V. 1971.

РІЗДВЯНА НІЧ У ВІЙНУ

Йшли полями. . . Ревіли гармати.
Йшли й питали: а де ж Божа Мати?

Це ж над нами ніч Свята Різдвяна,
Де ж зірниця Вифлеємська ждана,
Що колись над Почаєвом стала
І ворожі сили розігнала?

Йшли та йшли. . . Округ села горіли.
Ніч беззірна ще більше чорніла.
Не з'явилась до них Божа Мати —
Був удруге Син її розп'ятий.

Йшли та йшли. . . Палав уже Почаїв.
Припадали до землі з відчаєм.
А за ними ревіли гармати,
Доки сон поклав їх в полі спати.

Аж тоді прийшла Свята Марія
І рекла їм: «Не тратьте надії —
То не ранок над полями сходить,
То мій Син до вас з хреста приходить».

22. XII. 1971.

ДІВЧАТА

(Колядки з ансамблю «Русалка»)

Канадське плем'я України
Із наших нив, наших садів,
З кущів барвінку і калини,
Намист-коралів горобини,
Дарунку батьківських країв.

Як вишні, тількищо допілі,
На сонці в ранішній росі,
Такі вони хороші-милі,
Дівчата наші уродливі
У їх веселості й красі.

А будяки кругом лісами. . .
Розносить вітер їх вінки,
Як ворог бомби літаками,
Несе їх, кидає з шовками
Насіння в ниви і садки.

О, бережім ґрунти й городи
Від нападу лихих вітрів,
І не давайте їм нагоди
Скидати труйний їх посів.

Канадське плем'я України
Нехай цвіте у чистоті,
Як квіти-гордощі країни,
У чистім плеканім ґрунті.

16 — 19. I. 1973.

МОЄ ПРОРОЦТВО

Пролог

Земля — кладовище імперій,
Що вимерли, як динозаврів рід.
Не знаєм ми усіх містерій
Про людства довгий історичний хід,
Та знаємо:

Імперій розвал неминучий.
На їх кістках, як квіти на весні,
Народи йдуть в своє будуче —
У дні нові, дні кращі і ясні.

I

Усі Ченгізи, Ксеркси, Тамерлани,
Всі Олександрі — переможці війн
Змішалися з земними порохами,
А їх імперії зітліли в гній.

II

Закон життя природний і незмінний,
Ніхто не міг його перемогти —
Ні цар Петро, ні Бонапарт побідний,
Ні Цезар, ні Шарльмань напів-святий.

III

Британія була зразком імперій —
Величний твір залізних поколінь.
Іде й вона уже в Нірвани двері.
Історія вже пише їй Амінь.

VI

Гряде й до тебе грізна Немезида,
Москви розбійний людожерний твір —
Від меж Суомі і до гір Колхиди
Упаде трупом стоголовий звір.
Крізь лапи мертві й пазурі криваві,
Від гір Карпат до хінських берегів,
Зійдуть життя зелені свіжі трави
Для всіх народів звільнених країв.

Епілог

І серед них — найкраща і єдина
Буде сіяти сонцем Україна.

4. IV. 1973.

ХАЙ ЙДУТЬ ГРОМИ

Ми просимо: хай прийдуть громи,
Щоб злилися нам хмари дощами,
Щоб вдихнули ми свіжість грудьми,
Ми самі і все те, що є з нами.

Бо вгасає вже сила в вітрах,
У повітрі, як і ми, зів'ялім,
Треба бурі, що зроста в морях,
Щоб ми сили і міць відзискали.

Коли ж прийдуть, ударять із хмар,
Як багато поляже й не встане,
Як очищення попіл і згар,
Доки сонцем життя наше стане!

Та хай буде! Хай прийдуть громи!
Хай зіллються нам хмари дощами,
Щоб у них відродилися ми
І все те, що живе разом з нами.

19. VIII. 1973.

VI. Ego ipso

МОЄ НАЧАЛО

На березі, в траві, під гомін хвиль,
У сонця в пелюшках, в його колисці,
Приснивсь мені степів моїх ковиль,
Калина у червоному намисті.

Приснилися відспівані роки,
Погаслий стук копит і скрип возів,
Коли половці, чорні клобуки,
Проходили просторами степів.

Татари, печеніги, гунів рід. . .
Все йшло до нас лавинами густими,
Як зграї вороння з азійських гнізд,
І може й пращури мої між ними.

Хто скаже: хто зоставсь і хто пройшов
На землях поміж Доном і Дунаєм?
Хто свій кінець в степах моїх знайшов?
Чий спадок ми в крові своїй кохаєм?

Але вросли у землю, як дуби,
Ті, що народу початок поклали
В будові історичної доби.
Там українське і моє начало.

27. VIII. 1969.

ПЕРЕРВА

Перерва довга — забирають будні
Надхнення й час. . . І час вже відлетів.
Не доженеш, лиш мрії незабутні
Залишаться з тобою — здобич днів.

Струсити треба з плеч марнот марноту
І чолом стрінути п'одири вітрів,
Зірватись думкою з життя дрімоти
У шум стихій, у музику морів.

У гомін, говір мас людських мільйонів,
В биття сердець незлічних поколінь
Понад драти, рови й мури кордонів
В життя неспинний, невмирущий гін.

Обняти світ, узять його в долоні,
І почувать себе в його гарячій лоні.

26. XI. 1969.

МОЖЕ

(На «Вино Життя»)

Може це пісня лебедина,
А може й ні.
Бо зацвіте знов горобина
На весні.

Бо й яблуня,
що розрослась так пишно,
Зодягнеться в рожевих хмар руно,
І молода цвістиме з нею вишня,
Що в сад прийшла
не так давно.

То й серце буде розцвітатъ тобою —
І буде літо ще,
І буде ще зима. . .
І чи ж одна?.. За зимною порою
Приходить завжди
знов Весна.

21. XII. 1969.

1970

Як мені дивно, що я вже пишу:
«Рік Божий дев'ятьсот і сімдесятий».
Бо ж думав я давно, що вже лишу
Чужим онукам землю цю топтати.

Онуки топчуть, але з ними й я;
Однолітки ж мої дали вже спокій.
Хай буде, — кажуть, — легка їм земля
І царство вічне десь в краю утопій!

З онуками люблю я в дружбі жить,
Вони також у приязні зі мною,
І як же їх я можу не любити —
Цвітучий сад і шум гаїв весною.

Нехай цвіте, гуде Весна,
Я не люблю понуру Осінь сіру,
Утілену у ранніх сивинах
І в нестарих ще думках посірілих.

Вони, як тіні німечних старців,
Яких не тішить сонце, вітровії,
Ні брів шовки, ні спів лісів
В меланхолійній безнадії.

Прийде ізнов Весна.
А рік вже сімдесятий.
Так каже календар
в моїй затишній хаті.

1. III. 1970.

ЕЛЕГІЯ

Наступить рік вісімдесят і шостий;
Вже по мені прийде на землю він.
Вже не до мене, як то було, в гості,
Не в мій гостинний, уже не мій, дім.

Може вже й сліду від дому не буде:
Чужа рука зірве мій сонцевіт,
Барвінок мій чужі потопчуть ноги
І викинуть з коріннями за пліт.

Заплаче може клен, береза біла,
Мій виноград на сосні під вікном,
І яблуня моя осиротіла,
Де Снука спить її останнім сном.

Та прийде плуг, а скорше і бульдозер,
Ножі запустить ґрунтові під грудь
І скосить все, не дивлючись на сльози,
Все, що могло мене ще не забути.

І буде там тоді «табула раса»,
Мене вже не згада ні враг, ні друг,
Лише залишаться в анналах часу
Мої слова, яких не візьме плуг.

11. IV. 1970.

ГІСТЬ

Вітер відчинив двері...
Хто увійшов?
Сів до вечері
Зі мною знов?

То сам я — «я» другий
(Що часом нема),
Найкращий друг мій,
Коли я сам.

Такий він давній —
Тисячі літ,
Як про Адама
Біблійний міт.

Минулі весни
Йому, як дні,
А він ровесник
Усе мені.

Вітер дверима...
Та ні — то він.
Він за плечима,
Ми вже в розмові...
І я один.

7. V. 1970.

ШКОДА ДНІВ

Шкода днів на марноті марнот,
В мене день — це як рік в мікрофільмі.
Може тратити час нінащо ідіот,
Молодий ідіот, чи старий Дон-Кіхот —
На бої з вітряками. . . Їм вільно.

Може й інший з поважним лицем
Дні за днями товкти в ступі воду,
Щоб вважатись великим творцем,
Може навіть пророком народу.

Скільки йшло вже у бій вітряків —
В цілм світі махають їх крила,
Санчо-Панчі — кіннота з ослів
Вже не раз ворогів розгромила.

Скільки ступ, ніби ядрових гнізд,
Вже стояло й стоїть наготові.
Не летять їх ракети до зізд:
Ступи воду товчуть. . . От і всього.

Мій же час. . . Я не маю часу,
Я не маю часу ні мінути. . .
Щоб обняти життя всю красу,
Треба в часі скупим, скупим бути.

5. VIII. 1970.

ОРКЕСТРИ

Нехай грають музики вночі,
як я сплю.
Життя чоловіче коротке.
Дві роботи роблю;
Дві роботи, сплючи.
Життя сон, життя мрія солодка.

Оркестри не сплять.
Їх музики давно вже померли.
В різних землях лежать.
Навіть пам'ять про них
роки стерли.

А оркестри живуть
Електронним життям.
Композитори їх, диригенти
В електронах не вмруть,
Служать нам
Після смерти.

Коли слухаю, бачу я їх —
Їх екзальт, їх магічні батони,
В моїй візії, мріях моїх
Перетворені в плоть
електрони.

5. VIII. 1970.

ОТЧИЙ ДІМ

Обора, стайні, кошари для овець,
Комори, клуні — повне господарство.
А в квітнику, як у раю, двірець
Козацького малого царства.

Внизу діброва, луки, чагарі
І ще садок окремо на горі.
Над Тикичом, що йде на Південь до Сенюхи.
Пересікає він «Татарський шлях».

Були колись великі завірюхи.
Кували шаблі тут в зимовниках
Мої хоробрі прадіди й діди
І йшли в бої. . . А при мені
Зосталися лише від них сліди:
Могили й шаблі давні на стіні.

Любив малим я отчий дім, великий ліс,
Земель Січової республіки границі.
Від тисячі років все ріс і ріс
І хоронив козацькі таємниці
(Великих таємниць і діл скарбниці).

Від нього вдаль безмежний степ синів.
Розлігся він далеко аж до моря.
І я малий пройти той степ хотів:
Манила цілина і диких трав простори.

Було все тихо у мої часи:
Не брязкали шаблі, не вили гаківниці.
Лунав на зміну спів коси,
Та співи косарів у косовиці.

Але в'язав старий «Татарський шлях»
Наш романтичний спокій з давниною. . .
І отчий дім в зимовниках
Історію свою лучив зі мною.

Його нема вже. . . Прогули бої,
Ще більш криваві від боїв татарських,
Але зостануться сліди мої —
Печать нестерта
На хартії безсмертя
Нетлінних прав козацьких.

МІЙ ВЕРЕСЕНЬ

Мій місяць. . .

Опадає листя.

Ще вчора ні.

Лист по листку. . .

Рябина у намісті.

І береза у пів-сні.

А ще опівніч грім у небі стогне,

Палахкають між хмарами огні,

І в озері вода ще не холоне. . .

Ще ні.

Десь Осінь забарилася в дорозі.

Нехай чекає, жде.

До озера,

У прибережні лози

Ще слід веде.

— — — —

Так і літа

спадають, як із дерев листки.

І кожний Вересень мій

є листком опалим.

Як листя з дерева ідуть роки

Барвистим пережитим карнавалом,

Зима затрималась в дорозі.

Нехай чекає, жде

Десь на далекому порозі.

А лист із дерева паде.

20. IX. 1970.

У ДЗЕРКАЛІ

Дивлюся в дзеркало: на кого я подібний?
Бож це не той, що був колись.
Здається зовсім я собі не рідний,
Ніби з епохи іншої прибивсь.

Обличчя голене (але ще в силі),
Якби із Римської історії воно,
Бо древні греки бороди носили,
Як кручене бараняче руно.

Здавалися усі вони старими,
Що радощі вже всі пережили,
А римляни братались з молодими,
Уміли жити і дійсно жили.

Щож козаки? Чуби їх Святославлі?
Люблю я їх з усами без борід.
І вуса їх, як дві дамаські шаблі,
Тримали в славі весь козацький рід.

Але були таки і бородаті,
Як Сагайдачний, Дорош і Кальниш. . .
Не хтіли шаблями борід рубати,
А бороди росли, як той шпориш.

Або от взять — Михайло наш Грушевський.
Була його поважність в бороді.
Без неї виглядав би, як підпанок сільський.
А в бороді — учений чудодій.

Даю догану Кленовому твору,
Де Клен Грушевського зневажив (не хотя),
За бороду назвавши Мухомором
За кермою державного життя*).

Обидва мертві, вічні, ясноликі.
Історія вінчає їх обох;
Вони зробили їх діла великі
В найбільш тяжку епоху із епох.

Ізнов дивлюсь на себе, як чужого:
В яку епоху входжу я тепер?
Бо чую межу змінного нового,
Яке приходить, поки я не вмер.

12. XII. 1970.

*) — »Попіл імперій«, 1957, стор. 48.

Я І МИ

Може й є небачене ніколи —
Наші очі слабкий інструмент.
Наше вухо вислухувач кволий.
Навіть звір людині конкурент.

От крізь милі ми чуємо мову
І крізь стіни бачимо людей —
Струм невидний несе їх і слово,
Не торкаючись наших дверей.

Може в мене хтось у цій хвилині
Шепче в ухо мені ці слова,
Може в мене тут, у цій долині,
Божий храм, а не квіти й трава.

Може Муза моя за плечима
Обнімає так легко крильми. . .
Я не бачу своїми очима,
Але чую: я не я вже, а ми.

7. I. 1971.

ФУТЛЯР

Червона фізія. . . Уста затислі. . .
Це я у дзеркалі. Старий дивак,
А сам-в-собі живу я і мислю,
Я сам-в-собі замислений юнак.

А то не я — відбитий у свічаді.
То той зовнішній — вправді мій футляр,
З яким виходжу я, ніби в параді,
У середовище — людський базар.

Футляр не вічний — позичка на сплату,
Червоній фізії час промине,
Коли спаде, візьмуть її із хати,
Та не побачать справжнього мене.

2. IV. 1971.

ГАРЕМИ

Гарем — не зле. Та не такий великий,
Як Володимир Київський в свій час
Мав у Берестові (час був дикий,
Щоб він гріха тоді боявсь).

Бож ні Давид, ні Соломон вельможний,
Не мали сил для всіх своїх дівчат,
Не то на те, щоб покохати кожному,
А хоч би раз на рік поцілувать.

Вони гнобили їх тяжким терпінням,
Огнем нестримних молодих жадань,
Аж до дівочих русих кіс сивіння,
До безнадійности марних чекань.

Султани в Порті, на горбах Босфору,
Впадаючи у блудодійний гріх,
Шукали в євнухах собі опори
І обертали у кастратів їх.

Та гострий ніж султанських коновалів,
Не завжди досягав вповні мети,
І євнухи часами помагали
Дівчатам гін жадань перемогти.

Але не завжди. Часом ненароком,
У мент горіння в двійному огні,
Підстереже раба зрадливе око —
І вже кінець. . . у Босфорі на дні.

А мій гарем?.. Він був би вже сучасний.
В моєму замкові нема замків.
У ньому завжди радощі і щастя,
Без євнухів, шпівнів і рабів.

Я не святий і я не є великий,
Не Соломон і не Давид гусляр.
Поети — трубадури ясноликі.
Скажіть: хто більший в них — поет чи цар?

А я лишень поет. Читаю часом
«Пісні пісень», «Давидові псалми»

І чуюсь я тоді вже з ними разом:
Вони і я ніби стаємо ми.

А їх гареми?.. Помочі їм мало:
Старі, як стали, в немочі злягли.
Дівчата їх на старість розійшлись,
І їх самих з гаремами не стало.

Лишень зісталися навіки між людьми
«Пісні пісень» й «Давидові псалми».

14 — 16. IX. 1972.

НАУКА

Ізнов гримить. Люблю я грім,
Коли не так його багато.
Такий він у краю чужім,
Яким він був у рідній хаті.

У батька був при хаті дуб.
Малим я грався коло нього.
Великий дуб, під небо чуб.
Такого не було ні в кого.

І раз, як я був під його шатром,
Посипав раптом дощ і вдарив грім.
Та як ударив! Зникло все кругом
В сліпучому небесному вогні.

Грім вдарив у мій дуб, та не в мене.
Мене відкинув геть-геть в дощище,
Ніби сказав: «Й тебе це не мине,
Як будеш необачний, парубище!»

І в тому
я хрищення прийняв від грому.

28. VII. 1971.

ПІМСТА

Сказав Господь: «Мені належить мщення
І я пімщуся — не прощу».

Чому ж би я давав прощення
За непростиме? — Відомщу!
Як Аденой в Старім Завіті,
Хай Правда перемагає в світі.

Я відомщу не громом і камінням,
Не бурею на морі, не вогнем,
Не бідами грядущим поколінням,
Не ворога безжалісним мечем.

Настане день, стануть на суд зловірні
Без покривала в повній наготі.
І буде Суд людський нелицемірний
І кара, виміряна в повноті.

Так каже Правди Дух.
Хто має вуха —
Хай слуха,
Доки не оглух.

21. VII. 1972.

ЛАВРИ

Лишень удвох у святі перемоги,
В затишній хаті, вип'ємо шампень.
Тернисті пройдено в боях дороги,
В змаганнях кожну ніч і кожний день

Закінчено. Складем побідну зброю...
У нашій хаті ми лише одні...
Як хороше, що можу я з тобою
Вписати в літопис побідні дні.

Гармати не гримлять, не б'ють літаври,
Прикрила місто ніч своїм крилом,
І нам здається: хтось мовчазний лаври
Приносить і кладе нам на чоло.

Тож і за лаври вип'ємо ми вдруге,
Щоб привітати таємного друга.

27. II. 1973.

ГОЛОС ВІЧНОСТИ

Остануться лише слів моїх творіння,
Я не буду говорити їх.
Уста інші, молодші від моїх,
Молоді чи старші — нові покоління
Будуть говорити за мене.
Ще не воплочені
І ненароджені
Невідомі тепер племена.

Самоупевність говорить в мені.
Сучасне скептично всміхнеться
І скаже коротке: «ні!»
«Усе забудеться, усе минеться,
Епоха не та вже — нова.
Умруть, як і ти, твої слова!»

Було вже таке в віки минулі.
Люди думали. Твердив не один мудрець:
«Земля наповнена людським намулом.
Приходить кінець».
А кінець не прийшов.
Люди родились, вмирили,
І кожний місце знайшов.
«Посунься трошки» казали.
А далі що буде —
Не знають мудреці і прості люди.

Голос Вічності говорить в мені:
«Не спиняйся, твори!..
У майбутнє моє говори.
Бо прийдуть невідомі ще дні,
Тоді й труд твій придасться мені.

30. IX. 1972.

ЗЛОДІЇ

Суєта суєт і марноти
Крадуть мої дні,
Як червінці у скрині на дні,
Чи життя мого банку банкноти.

Злодії... Я винен сам —
Мої відчинені двері,
Мій храм.
Приходять рано, у день
і повечері.
Приносять добрі слова...
Не багато.
Більше полова...
Порожні горшки,
Вітру мішки
В мою хату.
Двері причиню від злодіїв.
А люди — як люди,
не лиходії.

11. VII. 1973.

МІЙ ЗАМОК

Не мала й не тісна моя хата:
Під дахом все минуле в книжках,
А партер — моя власна палата;
Тут сучасне і я — падишах.
В сутерені машини при праці,
Дар модерних технічних наук,
Щоб володар мав часу для грацій,
Не трудив, не томив своїх рук.
На припоні під брамою замку,
В міцній броні стоїть вірний кінь,
Щоб я міг облітати щоранку
Всі простори моїх володінь.
Щоб дзвеніла моя криця-зброя
І гула під копитом земля:
Щоб котилася слава горою,
Що ще є — і мій замок — і я.

3. III. 1973.

САМСОН

Я, як Самсон, запустив свої коси,
Плеч дістають, ніби срібне руно.
Кажуть мені, щоб спинитися. Досить!
Добре тоді, коли вміру дано.

Може із сріблом прибуде і сила,
Треба, щоб з нею і мудрість росла,
Щоб не приспала зрадлива Даліла
Й нишком вночі срібних кіс не зстригла.

Тяжко прокинутись вранці в безсиллі,
В галасі кпин і сміху ворогів,
І опинитись в чужому весіллі
В'язнем, прип'ятим на глум до стовпів.

Я, як Самсон, відпустив собі коси —
Срібне руно патріярших років.
Хай ходять бонзи святі безволосі,
В храмах камінних, камінних богів.

Там, де життя б'є живими струмками,
Будуть Самсони й Даліли між нами.

28. II. 1973.

ПУТІ

Кажуть: Самітно одному.
Я кажу: Ні!
Не сам я. Не скажу нікому.
Пощо мені!
І кого вчити?
Шляхом моїм не підуть.
Кожний має свою путь —
Мало хто вибирає.
Більшість іде за юрбою,
Не урядуючи собою.
З нею вмирає.
Мімікрія опора —
Не треба себе вчити,
Не треба думкою сушити.
«Так було вчора й до-вчора»
Свята правда! Людина
Отарна тварина.
Її ведуть людські барани
(Без образи баранам овечим),
Часом народу найкращі сини,
Правдиві предтечі
Правдивих вибранців синів
Надхненних провідників.
Від часу до часу з'являються вони
У слухний час
У кожній країні,
Як великий Тарас —
Дар Божий Україні.

14. VII. 1973.

VII. In memoriam

СЕРЕД МЕРТВИХ

Підем до мертвих. Ще одному треба
До каменя вписати некролог,
Бо вже душа його, як кажуть, в небі,
Де засідає на престолі Бог.

Щодня там суд іде без адвокатів,
Читають прокурори рекорди гріхів...
Як небезпечно людям умирати
Без паспорта до райських берегів.

Хоч паспорт тут дадуть (як слід — за гроші),
Але обдурить він — зостанеться в труні...
Та втіха вже в тому, що суд той Божий
Не чинним став у наші пізні дні.

Один лиш спомин про уяви хворі,
Які все ж ходять по землі тепер,
Тримаючи смертельного в покорі
Усе життя, аж доки не помер.

Ми в місті мертвих між хрестів й каміння.
Всі у землі вони — «мементо» для живих,
Щоб знали їх наступні покоління
Слова й хрести на каменях про них.

От Кошиць серед них в склепіннях —
За мармуром в стіні його труна.
Слова на мармурі, як в давніх голосіннях:
«Кохана смерте, Богом ти дана».

Скрипковий ключ і ноти над словами...
Та вже не встане пісні чародій,
Лише пісні його, як журавлі ключами,
Летять в його країну сліз і мрій.

7. XI. 1969.

ВІТЕР

Вітер одчинив двері...
Добридень, вітре.
Хтось невидимий увійшов у хату.
Певно... Було їх у мене багато.
З пам'яті час їх імен вже не зітре.

Всі мовчазні і невидимі стали.
Тільки від них залишились слова,
Ті, що вписали вони на скрижалі,
Щоб може й я про них часом згадав.

І коли я візьму їх сувої —
Оживають слова. Вони з мертвих встають,
Розмовляють надхненно зі мною
Про життя нерозгадану суть.

А коли ж загорну їх письмена,
Вітер скрипнути може дверми,
І не стане їх в хаті у мене,
Лишень я, а не ми.

25. VI. 1970.

ТАРАС

«Такий слабий я, друже... Що, нема?
Нема указу царського про волю?
Умру, не діжду вже»...
Згадалася княжна...
Згадалися свої слова про долю:
Чом ти не така,
Як доля чужая.
Чия вина? Капніста, чи моя?
Чому не взяв її уста гарячі?
Благаючи: Бери, бо я твоя!
А я ніби не чув, ніби не бачив...
Капніст! Капніст! Нащо ти розірвав
Солодкий струм, що вів мене до щастя
І серце чарував
Кохання чистого причастям!
Ні, то не ти — я сам. Тяжкий у серці гнів
Палав в мені, ніхто не бачив...
Я бавився, співав... А мозок мій горів.
Кричав мій дух: «Рятуй! Рятуй незрячих!
Борись за них проти царів!
Рятуй убогу Україну,
Огненним словом бий її катів!
Рятуй від смерти, від загину!»
Тепер уже пора і відпочить
В своїй хатинонці, як добрі люди...
З дружиною коханою пожить...
А дружини нема і не буде.

28. X. 1970.

ВАРВАРА

«Коли б хоч крок зробив — я б оп'яніла
І все тобі, себе всю віддала,
Бо не любить тебе було не сила. . .
О, як щаслива я тоді б була.

А ти мій любий, найдорожчий геній,
Безмірно ніжний, милий мій поет,
Чом не наблизився тоді до мене?
Чом не зламав порожній етикет?!

Ми розійшлись — ніби як брат з сестрою. . .
Яке холодне слово те — « с е с т р а ».
Ти затужив тоді уже за мною,
Коли між нами стала літ гора.

Згорів ти у неволі, на засланні. . .
Слабий вже тілом, змучений украй,
Шукати став утрачене кохання —
Веселий твій, загублений вже рай.

Даремно! Вмер ти з серцем, повним жалю,
А я осталася сама, одна. . .
Чому ж не взяв мене? Я ж так кохала.
Коли цвіла моя й твоя весна!»

28 — 30. X. 1970.

ШАРЛЬ ДЕ ГОЛЬ

(1890 — 1970)

La France — c'est moi!
Такі були його слова
В дні боротьби, в катастрофальний час.
Він переміг. Він спас La France.
Але цей раз
Не зрушилась вона. . . І Цезар на селі.
Здається світ весь спорожнів,
І спорожнів Paris.

Він на селі. Прийшла пора
Подати в літопис все пройдене, здобуте. . .
І Charles de Gaulle береться до пера.
(Перо також є зброя!),
Щоб не могла La France себе забути,
Себе й його — свого героя.
La France! La France!
Marchons! Marchons!

Пригадує бої, відступлення, походи. . .
Де ж з'явиться новий Наполеон —
Вернути честь французькому народу?!

Нема його. . . упав уже Paris. . .
«Історія кладе свій перст на мене. . .
Я йду за море. Ждіть мене, maqui;
Ми вернемось і Францію спасемо!»

Великий Charles дописує листки. . .
Лист за листком.
І перший літопис готовий. . .
Marchons! Marchons!
«Це ще не все — це початки.
Ще Франції скажу своє я слово. . .
Пора спочити. . . віддихнуть пора.
Розважитися у пас'янс ігрю».
І враз відчув, ніби важка гора
Упала й затиснула його собою.
Спинилось серце велетня. . . Кінець.
(А на чоло лавровий впав вінець).

15. XI. 1970.

ПРИРЕЧЕННІ

I

Шевченко і Бетговен. . .

І нічого
Між ними спільного. Хіба одно:
Це геніяльність, дар обом від Бога,
Якої іншим не було дано.

Але зла доля їм обом судилась:
Життя тяжке, смерть була гірка.
Як чорна тінь вона завжди ходила
З Бетговеном по всіх його стежках.
Пекла огнем його у дні останні,
Неначе з пімсти за небесний дар.
І вмер великий геній у стражданнях,
Не знавши на віку ні ласки, ні кохання,
Як кинутий у забуття злидар.
Коли ж життя його у муках згасло,
Знялась над світом вічна його тінь —
Безсмертна музика у творчості прекрасній,
І він стає навіки поза часом —
Душ імператором грядущих поколінь.

II

Так і Тарас. . . У муках приречених,
Косою смерти зрізаний угас,
Щоб засіяти, наче стовп огнений,
Перемагаючи і смерть і час.

У бій повів він за собою,
За правду, свій народ, весь світ.
Але життя його найкращий цвіт
Зірвав Дух Зла жорстокою рукою.

21. XI. 1970.

ЗУСТРІЧІ

Події відгули...

Але стоїть все перед нами
Тарас безсмертний...

Над Каспієм в казармах.
Всі стіни списані його словами,
Що рвалися із серця голубами,
Із уст, закованих царем-жандармом.

А от він у Москві.

Нарешті... Спішить побачити,
побачити її.

Бо бачив десять літ лише думками.

«Яка то радість буде!

Щира і глибока...

до безтями.

Трохи слабий — болить ще око...

Але нема терпіння...

Варвара... божественне створіння».

І от уже у неї... Чи ж вона?

Та ж княжна,

Та вже не та Варвара...

Розмова без тепла,

не ткалася, а рвалась...

від самого порога.

Упало серце... серце...

розійшлись дороги...

Холодні, чужі слова.

І вийшов... «І я чужий».

А надворі

холодна і чужа Москва.

25. III. 1971.

ТАРАС І МАРІЯ

Старий Максимович радіє...
Молоду обіймає дружину:
«Марусю, назвем свого сина
Теплим Олексієм.
Утішиться Тарас —
Пошлемо естафету,
До Петербургу вість від нас —
Нехай надхне поета
В благословенний час...
Поезію навів
На честь Олексія».

— — —

А доки лист робив свою дорогу
Із Прохорівки в Петербург,
Почав вкрадатися в душу старого
Зневір'я й сумніву злий дух.
Марія...
Він творив «Марію»
У мене в хаті...
Старий той Йосип —
чи ж не я?
А «пресвята» Марія?..
це ж моя!
А він? Той гість дивочний...
Що ж посіяв?
І календар — це свідок...
І який!
А я?.. Я «антиквар старий»,
За заздрим його словом...
Сказати б, але сором...
Нехай вже буде Олексій...
Нехай він буде мій...
Але Тараса
вже другом не назву,
Ніколи — доки живу!»

І дружба впала, а Марія
Співає й пестить Олексія.

28. III. 1971.

ПАМ'ЯТІ ІВАНА СИРНИКА*)

Не обізветься більше і не скаже:
Страждання вкрали усміх і слова.
Не відповість... у землю мовчки зляже
І вже над ним ростиме сон-трава.

Та ті слова, що вписані в аннали
На протязі турботних довгих літ,
Залишаться, щоб люди їх читали,
Як досвіду рекорд і заповіт.

Та ті слова, що стали творчим ділом,
Що він творив, як інженер мости,
Стоятимуть, щоб ніччю не блудили
Всі ті, що йдуть все вгору, до мети.

Не усміхнеться більше в смертнім ложі
Вітій народний — сковані уста!
І словом нам сказати вже не зможе
Про смерті нерозгадний маєстат.

28. V. 1972.

*) — Іван Сирник — відомий український діяч в Канаді.
Довголітній редактор «Українського Голосу» у Вінніпегу.

ФІЛОСОФ СКОВОРОДА

(Трагедія поета)

»Світ ловив мене
та не спіймав«... .

Г. Скворода

«Ловив мене та не спіймав»... .

І так пішло по світі.

Та хто любив, та хто кохав —

То вже попав у сіті.

Сам Арістотель не зберіг

У мудрості спокою —

Вчарований красою,

Схилився до жіночих ніг.

Скворода ж філософ романтичний

(Не так, як еллін реаліст),

Кохав він ніжно, поетично,

Що навіть у Великий Піст,

Як сповідав свою кохану,

Під покривалом і хрестом,

Він не знаходив в ній догани —

Кохання не вважав гріхом.

Учитель Божого Закону,

Її душ-пастир молодий,

Читав він їй не катехизм святий,

А грішного Декамерона,

Бокаччіо й Овідія Назона.

Поете юний! Стережися!

Вже меч у заздрісних руках —

Нагострена убійча криця.

Кохання небезпечний фак.

Ні, не встерігся... Бо не сила.

І меч піднявсь на юнака.

Але рука,

його коханої рука,

Удар смертельний зупинила.

— — — —

Той меч розсік
На вік кохання сіть...
 фатальна невблаганна криця!
І він пішов
 мандрівником у світ,
Його кохана —
 у черниці.

— — — —

Пішов...
 Учив старих,
 учився сам...
Не помогли дороги.
До Києва тягло...
 до брам
Монастиря старого.

Примандрував
 і дива ждав...
Звершилось:
 З черницями пройшла,
 Лишень раз очі підвела...
І брама
 Зачинилась.

— — — —

«Світ не спіймав»...
 А може взяв усього,
Від нього все забрав,
А він зостався сам
 і без нічого?

Як і Тарас,
Що залишив Варвару
І, як засуджений на кару,
 У самотині згас.
Ішли роки... Пройшли роки.
Чекаючи на смерть,
 копав собі сам яму.
Але й тоді, коли кінчались дні,
Він пам'ятав свою кохану,
Поховану в його душі на дні.

Григорий і Тарас...
Обидва вибранці і жертви Провидіння,
Приреченці Одвічної Руки,
Щоб йшли по них щасливі покоління
Із їх надхненням у віки.

3. XII. 1972.

МЕРТВИМ, ЩО ЖИВІ

Вони померли вже давно, давно,
На світі їх уже немає,
Немає Верді, Вагнера, Гунó.
І все ж вони між нами.

Їх тенори, сопрана і баси
Також на цвинтарях спочилі,
Але свої надхненні голоси
Вони живучим залишили.

О, мертві, але все живі, прийміть
Поклін мій і моє спасибі,
В ніч темну, як і в день ясний, будіть
Серця й уми приспалі, ситі!

Ваш корабель крізь моря каламуть,
В ці дні пропащі й навіженні,
Перевезе туди, де люди ждуть
Народам світу дар священний...
І люди знову оживуть.

8. VIII. 1971.

ГАРРІ ТРУМАН

(Похорон)

Він був малим,
Без заздрости й образи.
Ішов шляхом коротким і вузьким, —
Та став великим зразу.
Без виборів, як жарт фортуни,
Став президентом Гаррі Труман.
Не легкі вибори в Америці модерній,
Не так, як мався Линкольн, коли він
Гнуздав коня, впрягав візок мізерний
І вів кампанію — він сам і кінь.
У Трумана ні засобів, ні друзів.
Він сам один, непопулярний ВІП*).
Були усі, безмірно всі байдужі —
Забули навіть, що родивсь на світ.
Та Рузвелт вмер нежданно в Білім Домі,
А від війни Америка тряслась.
І тільки ВІП-ові одному
Належала її найвища власть.
І всім,
як грім — вже Труман президент!
Без виборів —
його обрала Смерть.
На нових виборах він серцем, не грошима
Орудував, і легко переміг,
І не спинивсь атомнуть Гірошиму,
На що ніхто рішитися не зміг.
Роки минули. . . Минувся Айзенгавер,
Прославлений в боях вояка «Айк»;
Його змінив веселий, кучерявий
Джан Кеннеді — оратор, не вояк.
І знову смерть. . . Вже Кеннеді убито,
Вже Джонсон в кріслі — фармер-коновод.
Його змела війна, а не коня копито. . .
На Ніксона подавсь тепер народ.
Забули Трумана. . . В своїй родинній хаті
Постарів і помер. . .
Тільки тепер
Зійшлися — в землю закопати.

1. I. 1973.

*) ВІП — віцепрезидент

ВІЧНО ЖИВИ

Мовчать усі —
І Тарас, і Іван, і Лариса;
Невгомонний Олесь і палаючий меч —
Неповторна огненна Олена;
І Тодось — перевищив він Данте старого...
Всі мовчать.
Земля зляглася вже над ними.
А навкруги тисячі й мільйони ніг
Тупцюють і йдуть.
Ідуть в невідоме...
В невідоме, яке є відоме,
У небуття.

Мовчать усі,
Лише Слова їх
На паперах живі —
Мовчазні — голосні,
Як труби ангелів...
Злітають часом, як пташки,
Як чайки скорботні,
Як голуби білі,
Як орли, що клеочуть
І кличуть у бій.
Як слова Єремії,
Повні гніву!
Як слова Того,
Хто засяде на Страшнім Суді.
Як голос минулих, далеких століть;
Музика віків
Страшна і солодка.
Як радість життя,
Світ сонця,
Симфонія кохання...
То їх слова... Вони ж мовчать усі.
Зляглася земля над ними.
Хай живуть
Їх невмирущі,
Вічно живі
Слова!
Що ведуть нас до Сонця.

16. V. 1973.

ЯРОСЛАВНА

Б'ється Ігор. Шоломи у ранах.
Дзвоном дзвонять щити від мечів.
А в Путивлі-граді Ярославна
Плаче, тужить, Ігоря ждучи.

В день їй сонце криваво червоне,
А ночами серед темних хмар
У боях гарцюють чорні коні
Русичів, половців і татар.

Бачить Ігоря вона між ними —
У бою підбився княжий кінь...
«Ладо. Ладо! — хмарами густими,
Чорним смутком вкрилась далечінь.

Віщий Див гукає у діброві,
Лають лиси в тернових кущах.
Ллються сльози на поли боброві
Ярославни... .

А там, у шатрах,
У половців музика і танці —
Ігор гість у хана Кончака.
З ним бояри — гості, а не бранці,
Не васали, що ждуть ярлика.

«Не вертайсь у Русь — зостанься з нами,
Красних бранок вибери собі;
Будеш ханом — будемо братами.
На Русі уже не будь тобі!»

Каже хан... Не чує Ігор хана —
У Путивлі плаче Ярославна.
Серцем чує плач її і сум...
Не заглушать половецькі танці,
Ані співи галасливих бранців
Неспокійних, чорних його дум.

— — — —

Спить Кончак, поснули всі ватаги.
Коні ржуть, кричать сичі.
Ігор встав, набравшись наснаги,

І сідлає коня уночі.
І вже степ. . .
 «Уранці рано
 Сумує-плаче Ярославна. . .»
Та серцем чує, як степами
Дзвенить земля під копитами.

Вертається князь Ігор зо щитом,
Не на щиті. . . І вже не рани,
А щоки, змочені сльозами,
Вона утре бобровим рукавом.

19 — 20. VII. 1973.

VIII. Щоденність

ВАРВАРИ

В часи минулі, давні і давніші,
У боротьбі народів і племен,
Руїну несли варвари зовнішні
В культурніші краї мечем, огнем.

Тепер не так: досягнення культури
Вже валять варвари свої з нутра;
Не йдуть по здобич на ворожі мури —
Свое руйнують з розкоші й добра.

Їх манить в бруд з хатів веселих, чистих,
Дурман наркотиків замість ідей,
І їх отари — дикі, голосисті
Так мало вже подібні до людей.

Вони не стрінуть, правда, Архімеда
З накресленнями формул на піску,
Не вб'ють його мечем анальфабета,
Як трапилося це в старім віку.

Але вони компютери розіб'ють
В науки храмі з ярістю биків,
Потрощать всі приладдя, вікна виб'ють,
Запалять книгозбірню і архів.

Нащо́ те їм? Нащо́ здалась наука?
Сокирою піяно по хребті,
Професорів на двір вести під руки
І частувати в ребра по путі.

Нема страху від варварів зовнішних,
Прийшла нова «освічена» пора —
Вертають п'їтьму й глу́м середньовіччя
Свої вже варвари, народжені з нутра.

18. XI. 1969.

НА ЦВИНТАРІ

Не говорять,
 не плачуть, не кленуть —
Мовчать.
Були й нема... На всіх Печать.
Її вже не зірвуть...

Не встануть навіть, щоб пройтись
Опівночі поміж хрести,
Як вірив хтось у це колись,
З святої простоти.

Марнот марнота гнала їх,
Хоч сонце сходило щодня,
Сповнялася життям земля
В буянні радощів і втіх.

Не бачили... В потоках
марних слів
Пливли... О, скільки слів
Лилось з невтомних язиків!

Марнота гнала їх все більш і більш,
Хоч сонце сходило для них щодня.
Не бачили... Скоріш, скоріш.
І падали
до дна.

23. II. 1970.

РЕКВІЄМ ЗУБАМ

Добро, що техніка пішла вперед:
Беззубими стають тепер всі люди.
Язик зубатий — в роті ж лазарет,
І прадідних зубів вже більш не буде.

Та техніка приходить в поміч нам:
Замість старих дає новенькі зуби...
Яке добро бабусям і дідам,
Що морщили вузлом старечі губи.

Тепер вони веселі й молоді —
Усмішки ясні, милі й променисті,
І в їх устах вже не пеньки руді —
Рядки зубів з перлистого намиста.

Добро, що техніка пішла вперед.
Останніх я віддав своїх два зуби,
Останні воїни з моїх шерег,
Два ветерани, старезних два дуби.

Так час новий кінноту обернув
В механізовані заліз колони,
І кінь, герой війни, що славним був,
Зійшов на вік під забуття попону.

21. III. 1970.

ПОШЕСТЬ СЛІВ

Весь світ гуде...
Від нас до Сінгапуру...
Берлін, Париж,
Калькута, Вашингтон...
Від Лондону, Йоганесбургу
Комунікацій гуркотить жаргон.
Прогрес! Досягнень ера, що й не снилось
Нікому з мудреців, філософів віків,
Щоб хвилями по всій Землі котилась,
І день, і ніч, отруйна пошесть слів.
Пізнань, відкрить, сенсацій і облуди,
Мелодій, реву, брязкоту й пісень...
Всесвітню череду зробили з себе люди —
Ревуть і скачуть в ній і ніч, і день.
Словесна пошесть роз'їда Вселенну...
Як зілля зле засмічує лани,
Так добре все, що сходить в ній щоденно,
Заглушують умів злих бур'яни.

Немає ліків і зацеплень вчасних,
Як не було їх й на чуму колись.
Чи винайде людина їх сучасно,
Як від чуми колись ми спромоглись?

А світ гуде і день, і ніч без спину,
Безглуздий галас, чарівні пісні...
І тяжко в череді знайти людину
В комунікацій світових багні.

26. I. 1971.

ЕРЗАЦ

Поезія не в моді.
На базарі ерзац
Продукують новітні цигани
І прищеплюють думку в народі,
Що поет має бути паяц
Безсоромний, безглуздий
Чи п'яний.
І тому це вони
Одинокі, правдиві поети.
Їм не треба ні роду,
 ні плем'я
 ані вітчизни,
Ні ідей,
 ні кебет.
Лиш кувати бляшанні слова,
 без краси,
 без глузду і цілі.
Хай наївна болить голова,
 У яку випадково влетіли.
І хай думає: «Диво дивне!
О, які це нечувані твори!
Не збагну я... не для мене.
Може справді великі новітні автори».

В кузні бляху кують на брязки,
Як цигани колишні кували —
 Вухналі, рогачі, підіски...
А ночами в людей коні крали.
Не крадуть сучасні ковалі,
Бо не мають спритности, ні тями.
Опереткова «сіль землі»
Буде змита в забуття дощами.

16. II. 1971.

ВЕЛИКОДНЕ

Ще перший грім не прогрімів,
А вже пора і час.
Заспалися весняні вістуні,
Лише ватаги літаків,
Горлатих, як громи,
Бентежать нас.

А ми ждемо, жадаємо Весни.
Бо вже й Великдень —
Писанки, паски. . .
Краса уяв предавніх романтичних,
Що обертають у пісні думки,
В поезію поезій фантастичних.

Дарма — що це надхненна мрія,
Бо для людей — це розцвіт їх життя.
Бо для людей — це радісна надія,
Весняне сонце в їх серцях;
Дар вишній щастя і любови,
Що розцвітає на устах
І відзивається огнево в крові,
Коли звучить архангельська трембіта:
«Друг друга обніміте!»
В ці дні, із мороку сует, пільми
Виходять люди в білих ясних шатах —
Воскреслими людьми,
як сам Христос розп'ятий.

6. IV. 1971.

ЯЗИКИ

Безтурботно пишу я вірші,
А кругом — язики, язики!
«Такий грішний я, такий безгрішний,
І сякий, і такий й не такий».

Найстрашніше, що людина має —
Безтурботній, порожній язык;
Більше слів на день він випускає,
Як муки млиновий маховик.

Часто бачу: стрічаються двоє...
Стали — вже молотять язики...
Працювали б отак головою,
Може б трохи змололи муки.

А слова все на вітер, на вітер.
Судять світ всезнайки-баняки.
Наповняють словами повітря
Язики, язики і ще язики.

Не завидуйте ніяк нікому,
Хто язык вимолочує свій.
Бо в «письмі писаній» святому
Рік мудрець: «Язык мій — ворог мій!»

27. VII. 1971.

РІЗДВО ХРИСТОВЕ

Були ночі похмурі і чорні,
Були дні, ще чорніші, як ніч;
Сироти людина не пригорне,
Не зітре сліз з удовиних віч.

І не мали вже люди надії
Царство Іродів перемогти,
Мудреці одні ждали Месії,
Що як цар могутній мав прийти.

Та з'явилась зоря Вифлеємська,
Там, де люди не ждали її,
Освітилась країна Юдейська
В бідній стайні, печері тісній.

Там у яслах, де спали ягнята,
Породила Сина Божа Мати.

І тому сяють ночі Різдвяні,
Усміхнулась вдова й сирота.
І всі люди зробились людяні,
Що пішли за словами Христа.

20. XII. 1971.

МАТИ

Не доїсть, а вночі не доспить,
Все простить і всі кривди забуде.
Буде Господа Бога молити,
На колінах молитися буде.

Щоб здорові були ми й росли,
А про себе нема коли дбати.
Лишень ми щоб щасливі були.
То твоя, то моя — наша мати.

11. IV. 1972.

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ

«Вічна пам'ять»... а потім
Сіли в авто, і цугом в готель —
Скинуть цвинтарний клопіт,
Всю сумну карусель.
Тризна — справа живого.
Мертвий у скрині, в ямі на дні,
Інші вже біля нього
Танець ведуть на труні.
Квіти, прикраси зайві —
Каблуком по блискучих дошках.
Мрець навіть їм не в уяві,
Не бере їх ні жаль, ні страх.
Зникли... Нема вже ями:
Сіра купа гливної землі.
Тризна, вже трохи п'яна,
Із готелю виходить. Амінь.

6. VII. 1972.

ЕМОЦІОНАЛЬНИЙ СВІТ

Від злости розбивають телефон,
Хоч він не завинив нічого.
Дістанеш голос — бас чи баритон,
Але не автора самого.
За чуб не вхопиш, хоч би й як
Бажалося скубнуть чуприну
І голову розбити, як баняк,
В трагічну ярости хвилину.
Тоді бо гасне розум і закон,
Обурений втрачає міру,
І рве з стіни невинний телефон
Безглузду власному в офіру.
Однаке, техніка несе добро.
Час гоїть скоро гнівну рану —
І знов дзвенять, як срібло,
Розмови вже на другий ранок.

16. III. 1973.

К І Н Е Ц Ь

З М І С Т :

	стор.		стор.
Замість вступу	7	Психіка юрби	42
		Tempus fugit	43
I. LAPIS PHILOSOPHORUM		Святі	44
Думка	11	Харібада і Сцілла	45
Біла ніч	12	Нью Йорк	46
Уперте серце	12	Липневий ранок	47
Смерть імперії	13	Юм Кіпур 1973	48
Америка	14	Корабель	51
Вічне	15	Суєз	52
Великий ткач	16	Калейдоскоп історії	53
Океани	16	Хід	53
Безсмертя	17	Рефлексії	54
Слова поезії	17	Баляда про воду	55
Метаморфоза	18	Признання	57
Рік 1971	19	До Музи	58
Сосни	20		
Епізоди	21	II. МУЗИЧНІ НОЧІ	
Серце стане	22	В цю ніч	59
Покликання Ченгіз-Хана	23	Валкірії	59
Скрипка	24	Пуччіні музика	60
Динозаври	25	Шопен шовками вишивав ..	61
По мені	26	Співає Зібель	61
Може й є	27	Цигани грали	62
Вітер і квіти	27	Музика Бах	62
Блаженне слово	28	Лишень здрімнув	63
Марнот машина	29	Сумує, плаче Ярославна	63
Храм сонця	29	Нескінчена симфонія	64
Похорон	30	Шехерезада	65
Мemento	30	Диканька сниться	65
Хмаросяг Пилип	31		
Мemento морі	32	III. ПІСНЯ ПІСЕНЬ	
Вночі	34	Завершення літа	67
Гармонія	35	Спізнілий ранок	68
Відлітають душі	36	До землі схилилось небо	69
Закон і омана	37	Годинник	69
Мої дівчата	38	Альфальфа	70
Пішли льоди	39	Під Новий Рік	70
Марнота марнот	40		

	стор.
Видно треба	71
Чар - зілля	71
Час	72
Із щоденника	72
На 26 квітня	73
Втрачений день	73
І день угас	73
За брамою	74
Барвінок	75
Рубікон	75
Мовчать усе	76
Сумнів	76
Спомин	77
Сповідь	77
Певність	78
Ритуал	78
Шукання	79
Яблуко спокуси	79
Срібний корабель	80
Прийшло вже сонце	80
Буде знову	81
Так тихо в хаті	81
У світі буревійнім	82
Лист	82
Де русалки розчісують коси ..	83
Проводи	84
Нічне прощання	84
Твій корабель	85
Великопосне	85
Райдуга	86
Свята	86
Пісня пісень	87
Нічна розмова	87
Ганні	88
У святцях	89
Там, де дощ	90
Не раз ще сперечатись	90
Порох віків	91
Сага	92
Квітка конюшини	93
Літня елегія	93
Знаменні дні	94
Золота осінь	94
Пройшло багато днів	95
Паж	95
Медитації	96

	стор.
Середа	97
На березі великої ріки	98
Інвазія	99
Пейтон плейс	100
До щоденника	101

IV. ЦАРСТВО ПРИРОДИ

Баляда про місяць	102
Люди і плуги	104
Яблуна	104
Сонце зимою	105
Загріміли колеса	105
Чародій	106
На місяці	107
Навкруги	108
Райдерева	108
Дуби	109
На Різдво	109
Твоє обличчя	110
Баляда про місячну любов ..	111
Шанук	112
Календар	113
Відьми	113
В саду	114
Очищення	114
В дорозі	115
Як міг Мойсей	115
Хміль	116
Мініатюра	116
Цариця Батшеба	117
Зима скочила з воза	117
Дивуються тополі	118
Назуха Землі	118
Пророк Ілля	119
На моїх сонцесвітах	120
Дерева	120
Змій	121
Вітер татарин	122
Утишення бурі	123
Весня невесняна	123
Мій вартовий	124
З календаря	125
Береза	126
Симбіоз	126
Пташина республіка	127

	стор.
Виходить сонце	127
Садівник	128
Туман	129
Армії Бонапарта	129
Оси	130
Банадська ідилія	131
Вірте сонцю	132
Спомин	132

V. PRO PATRIA

Зашумлять пшениці	133
В дні юдолі	135
Пота	135
Роковини Каїна	136
Українки в Манітобі	137
Два чехи	138
Перед весною	139
Історична нотатка	140
Олівець	141
Різдвяна ніч у війну	142
Дівчата (з »Русалки«)	143
Моє пророцтво	144
Хай йдуть громи	145

VI. EGO IPSO

Моє начало	146
Перерва	147
Може	147
1970	148
Елегія	149
Гість	150
Шкода днів	151
Оркестри	152
Отчий дім	153
Мій вересень	154
У дзеркалі	155
Я і ми	156
Футляр	156

	стор.
Гареми	157
Наука	158
Пімста	159
Лаври	159
Голос вічності	160
Злодії	161
Мій замок	161
Самсон	162
Путі	163

VII. IN MEMORIAM

Серед мертвих	164
Вітер	165
Тарас	166
Варвара	167
Шарль де Голь	168
Приреченні	169
Зустрічі	170
Тарас і Марія	171
Пам'яті Івана Сирника	172
Філософ Сковорода	173
Мертвим, що живі	175
Гаррі Труман	176
Вічно живі	177
Ярославна	178

VIII. ЩОДЕННІСТЬ

Варвари	180
На цвинтарі	181
Реквієм зубам	182
Пошесть слів	183
Ерзац	184
Великоднє	185
Язики	186
Різдво Христове	187
Мати	188
Вічна пам'ять	188
Емоціональний світ	189

ІНШІ ТВОРИ М. І. МАНДРИКИ

Українською мовою:

- ЗОЛОТА ОСІНЬ. Поезії. 178 стор. — \$ 2.00
РАДІСТЬ. Поезії. 144 стор. — \$ 3.50
СИМФОНІЯ ВІКІВ. Поезії. 216 стор. — \$ 4.50
СОНЦЕЦВІТ. Поезії. 128 стор. — \$ 4.00
МАЗЕПА. Історична поема. 86 стор. \$ 3.00
КАНАДА Поема. 40 стор. — \$ 2.00
УКРАЇНА. Поема. 52 стор. — \$ 2.00
МАНДРІВНИК. Поема. 46 стор. — \$ 2.00
ВІК ПЕТЛЮРИ. Поема. 46 стор. — \$ 3.00
(розійшлася)
ВИНО ЖИТТЯ. Поезії (в рукописах автора).
176 стор. — \$ 6.00

Англійською мовою:

HISTORY OF UKRAINIAN LITERATURE IN CANADA.
248 pp. — \$ 7.50

ЮВІЛЕЙНИЙ ЗБІРНИК у відзначення 85-річчя
М. І. Мандрики. 1886—1971. Українською й ан-
глійською мовами. 152 стор. — \$ 7.50.

Набувати в українських книгарнях або від бюро

UKRAINIAN SERVICE

250 Scotia St.

Winnipeg, Man. CANADA

R2V 1V8

(На книжки поперх 100 сторінок додавати 50 ц. на
пересилку. При замовленні поперх \$ 15.00 пересилку
оплачує бюро).

